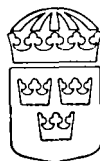

Regeringens proposition 1990/91: 17

om tillfällig försäljning

Prop.
1990/91: 17

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 4 oktober 1990.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Margot Wallström

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att de näringsidkare som bedriver tillfällig försäljning skall bli skyldiga att lämna konsumenten upplysning om sitt namn, sin postadress och sitt telefonnummer. Denna informationsskyldighet skall i princip omfatta alla former av tillfällig handel.

Vidare föreslås att tillfällighetshandeln i princip skall bli fri.

Om det emellertid behövs med hänsyn till varuförsörjningen i ett område, skall enligt förslaget kommunen efter regeringens bemyndigande få föreskriva att tillstånd skall krävas i området. Detta skall gälla i fråga om en del viktiga basvaror, nämligen kläder och skor samt sådana livsmedel, som inte är avsedda att förtäras på stället.

Dessa förslag tas upp i en ny lag om tillfällig försäljning. Den avses ersätta lagen (1975:985) om tillfällig handel. De tillståndskrav som gäller enligt bl. a. allmänna ordningsstadgan (1956:617), livsmedelslagen (1971:511) och livsmedelsförordningen (1971:807) berörs inte av förslagen.

Slutligen innebär förslagen i propositionen att marknadshandeln skall regleras på samma sätt som offentliga tillställningar i allmänna ordningsstadgan. Kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader föreslås därför bli upphävd.

Den nya lagstiftningen avses träda i kraft den 1 januari 1991.

1 Förslag till

Lag om tillfällig försäljning

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller när en näringsidkare yrkesmässigt säljer varor till konsumenter. Den skall dock inte tillämpas vid försäljning som bedrivs stadigvarande från ett fast tillverknings- eller försäljningsställe eller i omedelbar anslutning till näringsidkarens fasta tillverknings- eller försäljningsställe.

Informationsskyldighet

2 § Vid försäljning som omfattas av denna lag skall genom en väl synlig skylt eller på något annat verksamt sätt lämnas upplysning om näringsidkarens namn, postadress och telefonnummer.

Om det pris som konsumenten sammanlagt skall betala överstiger 300 kronor, skall informationen dessutom lämnas skriftligen till konsumenten.

Denna paragraf gäller inte vid sådan försäljning som omfattas av hemförsäljningslagen (1981:1361).

Föreskrifter om tillståndskrav

3 § Om det behövs med hänsyn till varuförsörjningen i ett område, får regeringen i en förordning föreskriva att försäljning i området av kläder, skor eller sådana livsmedel som inte är avsedda för förtäring på stället får ske bara efter särskilt tillstånd av den kommun där området ligger. Sådana föreskrifter skall begränsas på sätt som framgår av 5 §.

Regeringen får överlåta åt kommunerna att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

4 § 13 § avses med

livsmedel: varor som avses i 1 § 1 livsmedelslagen (1971:511),

kläder: varor som avses i 61 eller 62 kap. tulltaxelagen (1987:1068),

skor: varor som avses i 64 kap. tulltaxelagen.

5 § Föreskrifter enligt 3 § får meddelas bara i fråga om försäljning som sker

- i en lokal eller ett liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid, eller
- från ett fordon som huvudsakligen är inrättat för försäljning eller transport av varor.

Föreskrifterna får dock inte avse försäljning

- inom en lokal där någon annan näringsidkare bedriver stadigvarande försäljning,
- från ett fordon som har ställts upp efter tillstånd enligt 2 § allmänna ordningsstadgan (1956:617) eller på ett salutorg eller någon liknande plats som kommunen har upplåtit till allmän försäljningsplats, eller
- vid offentliga tillställningar som avses i allmänna ordningsstadgan eller vid allmänna sammankomster som avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster.

6 § Frågor om tillstånd prövas av den kommunala nämnd som kommunfullmäktige bestämmer.

7 § Tillstånd skall lämnas, om försäljningen inte kan väntas medföra någon störning av betydelse för varuförsörjningen inom området.

8 § Tillstånd ges för ett bestämt tillfälle eller för en viss tid, högst tre år i sänder.

Ett tillstånd får förenas med villkor.

9 § Ett tillstånd får återkallas, om en föreskrift i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som har meddelats med stöd av lagen i något väsentligt avseende har satts åsido.

10 § Den kommunala nämnd som avses i 6 § skall utfärda bevis om meddelat tillstånd.

Tillståndsbeviset i original eller kopia skall föras med vid försäljningen.

Straff

11 § Till böter, högst ettusen kronor, skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller 10 § andra stycket.

Till böter skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver försäljning utan föreskrivet tillstånd, eller
2. bryter mot villkor som har ställts upp med stöd av 8 § andra stycket.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

12 § Näringsidkaren ansvarar för en sådan gärning som avses i 11 §, om den har begåtts i hans rörelse och han har haft eller borde ha haft vetskap om gärningen.

Överklagande m.m.

13 § En kommunal nämnds beslut i ärenden om tillstånd enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

14 § Beslut i ärenden om tillstånd skall gälla omedelbart, om inte något annat föreskrivs i samband med beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991, då lagen (1975:985) om tillfällig handel skall upphöra att gälla.

2. Sådana tillstånd för försäljning av kläder, skor eller livsmedel som har meddelats enligt den upphävda lagen gäller fortfarande. I fråga om sådana tillstånd skall föreskrifterna i den lagen tillämpas.

2 Förslag till

Prop. 1990/91:17

Lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader

Härigenom föreskrivs att kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader skall upphöra att gälla vid utgången av år 1990.

Sådana tillstånd som har meddelats med stöd av kungörelsen och som avser marknader som får hållas fram till utgången av år 1991 gäller fortfarande.

Lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617)

Härigenom föreskrivs att 9 och 12 §§ allmänna ordningsstadgan (1956:617) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §¹

Med offentlig tillställning avses tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, cirkusföreställning, *tivoli- och marknadsnöjen*, festtåg samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som icke avses i lagen om allmänna sammankomster.

Med offentlig tillställning avses tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, cirkusföreställning, *tivolinöjen*, festtåg, *marknad och mässa* samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som inte avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster.

Såsom offentlig skall anses jämväl tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemsskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som föreningen eller inbjudaren driver uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar, eller vilken eljest, såsom med avseende å omfattningen av den krets som äger tillträde eller de villkor under vilka tillträde lämnas, är att jämställa med tillställning till vilken allmänheten har tillträde.

12 §²

Offentlig tillställning får inte anordnas på allmän plats utan tillstånd av polismyndigheten.

Sådant tillstånd fordras även i annat fall för offentlig danstillställning, cirkusföreställning, *tivoli- och marknadsnöjen* och därmed jämförlig nöjeställning samt tävling och uppvisning i motorsport och professionell brottning.

Sådant tillstånd fordras även i annat fall för offentlig danstillställning, cirkusföreställning, *tivolinöjen* och därmed jämförlig nöjeställning, *utomhusmarknad* samt tävling och uppvisning i motorsport och professionell brottning.

Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet, får polismyndigheten befria en sammanslutning eller annan anordnare från skyldigheten att söka tillstånd enligt andra stycket beträffande tillställningar av ett visst slag.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

2. Bestämmelserna om tillståndsplikt i 12 § och om anmälningsplikt i 13 § tillämpas inte i den mån tillstånd fortfarande gäller enligt den upphävda kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader.

¹ Senaste lydelse 1982:344.

² Senaste lydelse 1982:344.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 oktober 1990

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Engström, Hjelm-Wallén, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Hellström, Johansson, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén, Freivalds, Wallström, Lööw, Persson, Molin, Sahlin, Larsson, Åsbrink

Föredragande: statsrådet Wallström

Proposition om tillfällig försäljning

1 Inledning

1.1 Nuvarande lagstiftning

Olika former av tillfällighetshandel regleras i dag bl. a. i lagen (1975:985) om tillfällig handel (ändrad senast 1983:648), allmänna ordningsstadgan (1956:617, ändrad senast 1982:1171) och kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader (ändrad senast 1977:908, marknadskungörelsen). Det gäller sådana former av tillfällig handel som sker på tillfälliga försäljningsplatser och under kringföring, torghandel och liknande samt marknadshandel. Regleringen innefattar i huvudsak krav på tillstånd och informationsskyldighet samt administrativa bestämmelser och ordningsföreskrifter. Bestämmelsernas syfte är bl. a. att skydda konsumenternas långsiktiga intressen genom att trygga en grundläggande varuförsörjning via fast handel och att kontrollera handeln från ordningssynpunkt.

I andra författningar som inte primärt reglerar tillfällig handel finns också bestämmelser för olika typer av sådan handel. Som exempel kan nämnas livsmedelslagen (1971:511, ändrad senast 1989:461) och livsmedelsförordningen (1971:807, ändrad senast 1990:310), som reglerar handeln med livsmedel från hälsoskyddssynpunkt. Lagen (1981:2) om handel med skrot och begagnade varor med tillhörande förordningar syftar till att förebygga avsättning av stulet eller på annat sätt olovligen åtkommet gods och att underlätta polisens efterspaning av sådant gods. Enligt väglagen (1971:948, ändrad senast 1988:953) krävs tillstånd för handel inom vägområde. Väghållningsmyndighetens prövning sker från bl. a. trafiksäkerhetssynpunkt.

Lagen om tillfällig handel är tillämplig på all yrkesmässig handel där medförda varor bjuds ut på ett tillfälligt försäljningsställe eller under kringföring. Undantagna är dock bl. a. torg- och marknadshandel, försäljning på mässor samt försäljning i samband med offentliga tillställningar och vissa allmänna sammankomster.

I riksdagen har under flera riksmöten väckts motioner med begäran om såväl förenklingar som skärpningar av gällande bestämmelser. Sålunda föreslogs i motionerna 1979/80: 1765 och 1980/81: 1019 en avreglering av den tillfälliga handeln med undantag för skyldigheten att lämna konsumenten namn- och adressuppgifter för eventuella reklamationer. I motion 1982/83: 2021 begärdes en översyn av lagen om tillfällig handel. Enligt motionärerna behövdes en översyn eftersom tillämpningen av lagen hade mjukats upp. I den sistnämnda motionen och i motion 1983/84: 2366 framfördes också att det är önskvärt med en bättre samstämmighet mellan reglerna för torghandel och de bestämmelser som finns inom andra områden av den tillfälliga handeln.

Riksdagen avsåg motionerna, men förutsatte samtidigt att det ansvariga statsrådet nog följde utvecklingen på området och tog initiativ till en översyn av lagen när det kunde bedömas erforderligt (NU 1980/81: 4, NU 1980/81: 32, NU 1982/83: 54, rskr. 402).

I motion 1983/84: 1312 föreslogs att försäljning av livsmedel skulle omfattas av lagen om tillfällig handel då den tillfälliga handeln ansågs ha ökat kraftigt på senare år, vilket uppgavs ha orsakat den fasta handeln problem. Samtidigt begärdes en översyn av lagen. Med hänvisning till att regeringen då hade beslutat om en översyn av vissa former av tillfällighetshandeln avsåg riksdagen motionen på näringsutskottets hemställan (NU 1984/85: 24).

1.3 Skrivelser

Örebro kommun har i en skrivelse den 3 februari 1983 till regeringen satt i fråga, om marknadskungörelsen behövs.

I en skrivelse den 5 juli 1984 till finansdepartementet har Sveriges Köpmannaförbund fört fram synpunkter på den tillfälliga handeln.

1.4 Utredning, remissbehandling

År 1977 tillkallades en särskild utredare (Dir. 1977: 15) för att göra en översyn av allmänna ordningsstadgan. Utredaren har avlämnat betänkandet (SOU 1985: 24) Ordningslag.

Betänkandet har remissbehandlats. Ärendet bereds för närvarande inom justitiedepartementet.

I juni 1985 uppdrog chefen för finansdepartementet åt en särskild utredare (departementsrådet Karl-Ingmar Edstrand) att se över lagstiftningen om olika former av tillfällighetshandel. Utredaren skulle med utgångspunkt i konsumentintresset lägga fram förslag i syfte att så långt som möjligt samordna, förenkla och förtydliga lagstiftningen för alla former av yrkesmässig tillfällighetsförsäljning (Dir. 1985: 8).

Utredaren, som har arbetat under namnet utredningen om tillfällig handel, har avlämnat betänkandet (SOU 1988: 46) Tillfällig handel. Till protokollet i detta ärende bör fogas dels en sammanfattning av betänkan-

det som *bilaga 1*, dels de lagförslag som betänkandet innehåller som *bilaga 2*.

Prop. 1990/91: 17

Betänkandet har remissbehandlats. Till protokollet i detta ärende bör fogas en förteckning över de remissinstanser som yttrat sig över betänkandet som *bilaga 3*. En sammanställning av remissyttrandena har gjorts inom civildepartementet och finns tillgänglig i detta lagstiftningsärende (dnr MA 311/89).

1.5 Ytterligare skrivelser

Köpmannaförbundet har i en skrivelse den 12 oktober 1989 till civildepartementet påtalat vikten av att den tillfälliga handeln underkastas myndigheternas kontroll i samma utsträckning som den fasta handeln.

I en skrivelse den 1 mars 1990 har Köpmannaförbundet vidare sammanfattat vissa slutsatser från ett seminarium om tillfällig handel som förbundet anordnade den 23 februari samma år. I skrivelsen framhålls bl. a. behovet av en fortsatt reglering av den tillfälliga handeln i syfte att skydda konsumenterna och möjliggöra en konkurrens på lika villkor mellan fast och tillfällig handel. I ytterligare en skrivelse av den 10 maj 1990, har Köpmannaförbundet bifogat ett uttalande av dess fullmäktige i anledning av regeringens remiss till lagrådet. I uttalandet sägs sammanfattningsvis att kommunerna bör ges ansvaret att bestämma vilka varuområden och handelsformer som bör omfattas av tillståndskrav, att det bör krävas registrering av näringsidkare som bedriver tillfällig handel så att konsumenten vid behov kan reklamera, samt att det i lagens sanktioner bör finnas möjlighet till förverkande och ordningsbot.

1.6 Lagrådet

Regeringen beslutade den 5 april 1990 att inhämta lagrådets yttrande över förslag till lag om näringsidkares informationsskyldighet vid tillfällig försäljning, lag om viss tillfällig försäljning, lag om upphävande av kungörelsen med vissa bestämmelser angående marknader samt lag om ändring i allmänna ordningsstadgan. Förslagen hade upprättats i civildepartementet på grundval av förslagen i det tidigare nämnda betänkandet om tillfällig handel och remissvaren däröver. Lagrådsremissens lagförslag bör fogas till protokollet som *bilaga 4*.

Lagrådet har i sitt yttrande, som bör fogas till protokollet som *bilaga 5*, i sak i allt väsentligt godtagit förslagen.

Lagrådet har emellertid bl. a. föreslagit en gemensam lagtext för de båda regelverk som i remissen betecknats lag om näringsidkares informationskyldighet vid tillfällig försäljning och lag om viss tillfällig försäljning. Som lagrubrik har lagrådet föreslagit "Lag om tillfällig försäljning". Till de enskilda paragraferna har lagrådet anfört synpunkter av såväl saklig som redaktionell art.

Som kommer att framgå av det följande godtar jag i allt väsentligt lagrådets synpunkter och förordar alltså vissa ändringar i de remitterade förslagen. På en punkt (s. 36 f.) som gäller övergångsbestämmelserna till

2 Bakgrund

2.1 Nuvarande ordning

Tillfällig handel

Med tillfällig handel förstås enligt lagen om tillfällig handel att någon på ett av honom tillfälligt begagnat försäljningsställe eller under kringföring yrkesmässigt salubjuder varor som han för med sig. All tillfällighetshandel utgör dock inte tillfällig handel i lagens mening. Undantag görs bl. a. för torghandel, marknadshandel, handel på mäsas och handel som anordnas i samband med offentlig tillställning eller sammankomster för framförande av konstnärligt verk.

Tillfällig handel får enligt lagen bedrivas endast efter särskilt tillstånd av länsstyrelsen. Tillstånd krävs emellertid inte för kringförings- eller utomhushandel, som utgör ett underordnat led i en annars på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser sådana varor som regelmässigt framställs där (s. k. kompletteringshandel). Inte heller krävs tillstånd för sedvanlig auktionsförsäljning av lösöre som tillhör dödsbo eller enskild person. Vidare krävs inte tillstånd för den som vill driva tillfällig handel med livsmedel, blommor och alster av inhemsk hemslöjd. Det sistnämnda undantaget gäller inte för icke-nordiska medborgare utan permanent uppehållstillstånd.

Tillstånd får som huvudregel lämnas endast om den avsedda handeln är av väsentlig betydelse från konsumentsynpunkt eller om det annars föreligger särskilda skäl. Dessutom får tillstånd lämnas för handel med varor som tillhör konkursbo eller för handel vilken utgör ett underordnat led i en annars på stadigvarande driftställe bedriven rörelse och avser varor som regelmässigt framställs där.

Torghandel

Med torghandel förstås försäljning på salutorg och andra platser som en kommun har upplåtit till allmän försäljningsplats. Kommunernas befogenhet att upplåta visst område för torghandel följer av allmänna kommunalrättsliga grundsatsar om den kommunala kompetensen. I 1 kap. 4 § kommunallagen (1977: 179, ändrad senast 1990: 787) anges denna kompetens genom föreskriften att kommun själv får vårda sina angelägenheter. Kommunen har dock ingen skyldighet att upplåta platser för torghandel. En kommun kan alltså fritt avgöra om torghandel skall få förekomma i kommunen.

Upplåtelse av ett område till allmän försäljningsplats sker som regel på så sätt att kommunen i en lokal ordningsstadga anger vilken eller vilka platser i kommunen som skall vara allmän försäljningsplats. För handel på dessa platser gäller inget tillståndskrav enligt allmänna ordningsstadgan.

Samma stadga föreskriver vidare att en kommun får meddela närmare föreskrifter om ordningen vid torghandel. Sådana ordningsföreskrifter brukar tas in i en särskild torghandelsstadga, som skall antas av kommunfullmäktige och fastställas av länsstyrelsen. Kommunförbundet har till ledning för kommunerna utarbetat ett normalförslag till torghandelsstadga.

Marknader och mässor

Marknadskungörelsen reglerar tid och plats för marknaders hållande. I övrigt saknas regler om handel på marknader. Enligt marknadskungörelsen beslutar länsstyrelsen om tillstånd att hålla marknad och om indragning av sådana tillstånd. Det åligger också länsstyrelsen att årligen för varje marknad bestämma under vilka dagar den får hållas.

I marknadskungörelsen anges inte vad som avses med marknad. Enligt uppgift varierar uppfattningen härom mellan olika länsstyrelser. För försäljning på sådan "marknad" för vilken länsstyrelsen inte har lämnat tillstånd enligt marknadskungörelsen gäller i stället reglerna i lagen om tillfällig handel. Om även nöjen ingår i marknaden är det dock tveksamt huruvida lagen är tillämplig.

Enligt 9 § allmänna ordningsstadgan är marknadsnöjen att anse som offentlig tillställning. Tillstånd av polismyndigheten krävs för att sådana nöjen skall få anordnas. För marknadsarrangemang vid vilka förekommer både försäljning av varor och marknadsnöjen krävs alltså normalt tillstånd av både länsstyrelsen och polismyndigheten.

Enligt förarbetena till lagen om tillfällig handel skall med mäsas förstås ett arrangemang med flera näringsidkare som har förevisning och demonstration av olika varor som huvudsakligt syfte (prop. 1977/78:186 s. 79). Lagen är dock inte tillämplig på mässor. Varumässor och särskilda utställningar är dock i allmänhet så omfattande och publikdragande att de oftast är att anse som offentliga tillställningar och därtill kräver tillstånd enligt allmänna ordningsstadgan.

Informationsskyldighet

Enligt 9 § lagen om tillfällig handel skall den som bedriver tillfällig handel vid handelns utövande genom ett anslag eller på något annat sätt lämna uppgift om namn samt fast adress och telefonnummer. Fordras enligt lagen tillstånd för handeln skall informationen lämnas till köparen i skriftlig form. Dessutom skall tillståndsbevis medföras vid handelns utövande och visas upp vid anfordran.

En sådan lagfäst informationsskyldighet föreligger inte vid torg- och marknadshandel, och inte heller vid handel på mässor, utställningar och liknande. När det gäller torghandel finns emellertid i Svenska kommunförbundets normalförslag till torghandelsstadga en föreskrift som ålägger den som har fast försäljningsställe på salutorg att ha en skylt som anger namn och adress. Motsvarande krav har endast i begränsad utsträckning ställts upp i lokala torghandelsstadgor för den som har tillfällig saluplats.

Allmänt

Tillfällig handel i vid bemärkelse är av mycket skiftande karaktär och bedrivs i en mängd olika former: försäljning i tillfälligt utnyttjade lokaler, kringföringsförsäljning (t. ex. försäljning från varubussar och hemförsäljning), försäljning i samband med olika arrangemang (t. ex. marknader och mässor), torghandel, annan utomhusförsäljning (t. ex. försäljning från stånd eller bärbara lådor), auktionsförsäljning m. m. Statens pris- och kartellnämnd (numera statens pris- och konkurrensverk, SPK) undersökte år 1985 omfattningen av olika former av dagligvaruförsäljning (se utredningens betänkande s. 172 f). Av denna undersökning framgår att av den totala dagligvaruförsäljningen förmedlades 85 procent genom butiker, drygt 7 procent genom kiosker och gatukök och knappt 4 procent genom olika former av tillfällig handel. Den tillfälliga handeln ingår alltså som en, om än mindre, del i den allmänna distributionen av varor till konsumenterna. För att något belysa denna handel vill jag här kortfattat redogöra för resultatet av den kartläggning av den tillfälliga handeln som utredningen har gjort (se betänkandet s. 91-170).

Handel enligt lagen om tillfällig handel

Under åren 1980–1985 registrerades i genomsnitt 250 ärenden om tillstånd enligt lagen om tillfällig handel per år. Flest ärenden (ca 25 per år) registrerades hos länsstyrelsen i Stockholms län. En tredjedel av samtliga ärenden registrerades i de fem Norrlandslänen. Antalet ärenden har minskat under de senaste åren. Denna minskning beräknas fortsätta.

Under perioden 1983–1985 meddelades sammanlagt ca 640 slutliga beslut, varav ca 450 innebar bifall till sökandens ansökan. Hälften av de beslut där tillstånd lämnades meddelades i Norrlandslänen.

Bakom de ca 450 bifallna ansökningarna finns 215 olika sökanden. Av dessa avsåg 56 kringföringshandel och gällde främst försäljning av balonger, vindsnurror, leksaker, flaggor, halsdukar, souvenirer, kläder och textilier. 159 sökanden fick tillstånd att bedriva handel från tillfälliga försäljningsställen, t. ex. i Folkets hus, hembygdsgårdar, hotell och liknande samt butikslokaler. Denna handel avsåg framför allt kläder, skor, päls- och skinnvaror, textilier, möbler och mattor.

Hälften av alla tillstånd för kringföringsförsäljning meddelades i Stockholms län. En majoritet av alla tillstånd för försäljning från tillfälliga försäljningsställen meddelades i Norrlandslänen.

Från lagens ikraftträdande den 1 juli 1976 till den 31 december 1986 lagfördes drygt 800 personer på grund av brott mot lagen. Hälften av dessa avsåg kringföringshandel och hälften handel från tillfälliga försäljningsställen. Enligt utredningen finns det starka skäl att anta att antalet överträdelser är betydligt större än vad statistiken om lagföring visar.

Med torghandel avses som tidigare nämnts försäljning på salutorg och andra platser som en kommun har upplåtit till allmän försäljningsplats. Hösten 1986 förekom torghandel i 197 av landets 284 kommuner. Flertalet av dessa hade inrättat bara ett salutorg. Sammanlagt fanns 399 salutorg och andra allmänna försäljningsplatser på 276 orter. Handeln var starkt koncentrerad till landets södra och mellersta delar, där ca 94 procent av samtliga salutorg fanns.

Under år 1985 upplät de berörda kommunerna fast saluplats till drygt 2 600 personer eller företag och tillfällig saluplats till ca 7 300. Den sistnämnda siffran är något osäker, då flera personer och företag fanns registrerade i olika kommuner. En mer realistisk siffra torde enligt utredningen vara mellan 4 000 och 6 000 personer. De varor som såldes genom torghandel var klassiska torghandelsvaror såsom blommor, frukt, grönsaker och andra livsmedel, men även kläder, textilier och hemutrustning salufördes.

Marknader

Under år 1984 lämnade länsstyrelserna tillstånd till 268 marknader. Flertalet av dessa pågick endast en eller två dagar.

Då marknadskungörelsen inte innehåller någon sanktion för de fall marknader skulle hållas utan tillstånd och då det är oklart vilka arrangemang som skall anses vara marknader, har utredningen undersökt även andra "marknader" och marknadsliknande arrangemang för vilka tillstånd inte hade lämnats enligt marknadskungörelsen. Enligt de uppgifter som utredningen inhämtat från olika kommuner hölls knappt 900 marknader under år 1985, inklusive de för vilka länsstyrelserna lämnat tillstånd enligt marknadskungörelsen. På drygt 600 av dessa bedrevs framför allt handel. Totalt anordnades marknadsarrangemang i 235 kommuner. De varor som säljs på marknader är främst kläder, textilier, husgeråd, lädervaror, korg- och träarbeten, leksaker och bijouterier.

Tillfällig handel med livsmedel

Tillfällig handel med livsmedel regleras i princip inte i lagen om tillfällig handel. Enligt livsmedelslagen och livsmedelsförordningen krävs tillstånd av miljö och hälsoskyddsnämnden för att få bedriva handel med livsmedel på platser som inte är livsmedelslokaler. Dessutom fattar nämnden beslut om vilka lokaler som skall anses som livsmedelslokaler.

Under år 1985 meddelades i 35 undersökta kommuner ca 1 300 tillstånd till handel med livsmedel på annan plats än i livsmedelslokal. Av dessa avsåg ca 1 000 tillfällig handel i vid bemärkelse. De flesta tillstånden gällde marknadshandel, publikdragande arrangemang och torghandel. Endast en mycket liten del avsåg egentlig tillfällig handel.

Vid försäljning från fordon krävs antingen särskilt tillstånd från miljö- och hälsoskyddsnämnden eller att fordonet är kvalificerat som livsmedels-

lokal. Hösten 1986 fanns totalt 214 fordon registrerade som godkända i de undersökta kommunerna. Knappt en tredjedel avsåg butiks- och varubussar, cirka en fjärdedel gällde specialfordon, t. ex. frysbussar, och resterande tredjedel var avsedda för gatukök eller liknande. Totalt kan sägas att ca 120 fordon av de 214 var avsedda för konsumenternas grundläggande livsmedelsbehov. De flesta varubussarna fanns i södra och mellersta Sverige.

Enligt en allmän uppfattning har en kraftig nedgång av den tillfälliga handeln från fordon ägt rum under senare år. Enligt utredningens bedömning finns i dag ca 500 butiksfordon i Sverige. Av dessa är ca 200 glassbilar. Av återstående 300 fordon beräknas ca en tiondel finnas i Norrland. Olovlig försäljning vid användande av varubussar förekommer inte särskilt ofta, enligt de uppgifter utredningen har fått fram.

3. Allmän motivering

3.1 Allmänna utgångspunkter

En framtida reglering av den tillfälliga handeln bör enligt min uppfattning utgå från behovet av att skydda konsumenternas intressen.

Riksdagen antog år 1986 nya riktlinjer för konsumentpolitiken (prop. 1985/86: 121, LU 34, rskr. 292). Målet skall vara att stödja hushållen i deras strävan att effektivt utnyttja sina resurser samt att stärka konsumenternas ställning på marknaden. Sambandet mellan pris-, konkurrens- och konsumentpolitik betonas. Främjandet av en effektiv konkurrens anses vara ett viktigt led i konsumentpolitiken. Priserna kan pressas och varuutbudet bli större. Den tillfälliga handeln har en roll att spela för konkurrensen inom handeln även om dess betydelse inte skall överdrivas.

Detaljhandeln bedrivs i vårt land i en rad olika former. Handeln vid fasta försäljningsställen kompletteras med bl. a. postorderförsäljning, hemförsäljning, försäljning på torg, marknader och mässor samt annan tillfällig handel.

Konkurrensen inom handeln är viktig för att konsumenterna skall kunna erbjudas ett stort utbud av varor och tjänster till bra kvalitet och till så låga priser som möjligt. Viktigt är också att det genom en sund konkurrens skapas förutsättningar för förnyelse inom handeln. Möjligheter måste finnas till nyetableringar, nya företags- och handelsformer, nya distributionsformer m. m. Den tillfälliga handeln kan i vissa fall erbjuda konsumenterna en service som inte alltid den fasta handeln kan. Jag tänker då t. ex. på konsumenter i glesbygd där den fasta handeln inte alltid kan vara lönsam, men där tillfällighetshandel i stället kan vara ett bra alternativ för konsumenterna.

Den tillfälliga handeln har emellertid en speciell karaktär som gör att det är motiverat att i vissa avseenden ställa speciella krav på den från konsumentens synpunkt. Det kan i praktiken t. ex. vara svårt för en konsument att hävda sina rättigheter gentemot tillfällighetsförsäljare då försäljarna oftast finns kvar på samma plats endast under en kort tid. Det allmänna måste därför sätta upp regler som gör att konsumenten relativt enkelt kan finna

den försäljare som han har handlat av, så att han t. ex. kan reklamera felaktiga varor.

Prop. 1990/91:17

Ett annat speciellt problem med den tillfälliga handeln är att den i vissa fall kan utgöra ett hot mot konsumenternas långsiktiga intresse av tillgången till en god kommersiell service. Detta gäller främst i glesbygd. I syfte att garantera konsumenterna tillgång till en god service framför allt av viktiga basvaror kan det vara nödvändigt att samhället griper in och reglerar den tillfälliga handeln. En sådan reglering får emellertid inte vara mer ingripande än vad som är motiverat av dess skyddsintresse. Utgångspunkten bör, som nyss påpekats, vara att en effektiv, fungerande konkurrens är till konsumenternas bästa. Ingripande från samhällets sida bör alltså reserveras för de fall där konkurrensen kan vara skadlig för konsumenterna. Dessa ingripanden bör också göras från den nivå där den bästa kunskapen finns om de lokala behoven.

Sammanfattningsvis bör alltså en framtida reglering av den tillfälliga handeln utgå från konsumentintresset. Det är därvid särskilt viktigt att konsumenterna ges möjligheter att hävda sina rättigheter och långsiktigt få sin kommersiella service säkrad. Regleringen skall givetvis inte vara mer omfattande än nödvändigt. I stället bör strävan vara att minska antalet regler och decentralisera beslutsfattandet.

Förordningen (1990: 643) om glesbygdssöd, som trädde i kraft den 1 juli 1990 och då ersatte den tidigare gällande förordningen (1985: 619), har i viss mån samma syfte som en reglering av den tillfälliga handeln. Förordningen utgör ett viktigt instrument i arbetet att befrämja en god lokal kommersiell service. En reglering av tillfällighetshandeln i vissa fall kan vara ett bra komplement till ett eventuellt glesbygdssöd. Glesbygdssödet och en reglering av viss tillfällig försäljning bör alltså inte ses som alternativ utan i stället som komplement till varandra.

Från en del håll hävdas att en reglering av den tillfälliga handeln är motiverad även av andra skäl och att en reglering bör fungera som ett kontrollinstrument i olika avseenden. Några anser att en lagstiftning om den tillfälliga handeln bör fungera som en kontroll över att tillfällighetsförsäljare betalar skatter och avgifter som de skall. Andra hävdar att lagstiftningen om den tillfälliga handeln bör fungera som ett instrument i arbetet med att förebygga avsättningen av stöldgods m. m.

Givetvis bör olika handelsformer arbeta under likvärdiga villkor. Företagen skall ha samma möjligheter och skyldigheter. Ett särskilt problem därvid är oseriös näringsverksamhet som kan snedvrída konkurrensen och ytterst vara till nackdel för konsumenterna. Detta har beaktats genom att ett flertal generella åtgärder har vidtagits i syfte att stävja sådana oegentligheter. Detta gäller t. ex. skattekontrollen. Redan i motiven till lagen om tillfällig handel anfördes att det inte fanns belägg för att problem med undandragande av skatt m. m. hade en större utbredning inom den tillfälliga handeln än inom den fasta (prop. 1975: 52, s. 18). Inte heller utredningen har funnit belägg för att näringsidkare som driver tillfällig handel generellt sett skulle vara mindre benägna att betala skatt än näringsidkare som driver fast handel (betänkandet s. 210 f).

När det gäller arbetet med att förebygga avsättningen av stöldgods m. m.

finns i dag särskild lagstiftning med det syftet. Lagen om handel med skrot och begagnade varor syftar till att förebygga avsättningen av stöldgods eller på annat sätt olovligen åtkommet gods och att underlätta polisens efterspaning av sådant gods.

Enligt lagen (1986: 436) om näringsförbud (ändrad senast 1987: 628) kan näringsidkare som bedrivit viss oegentlig verksamhet åläggas näringsförbud, dvs. fråntas rätten att bedriva näringsverksamhet under en viss tid, minst tre och högst fem år. Härigenom ges det allmänna en möjlighet att förhindra fortsatt verksamhet av särskilt olämpliga näringsidkare.

I vissa sammanhang har också framförts att den tillfälliga handelns marknadsföring ofta är vilseledande och ovederhäftig. När så är fallet finns möjlighet till ingripande mot marknadsföringen med stöd av marknadsföringslagen (1975: 1418, ändrad senast 1988: 1605). Enligt generalklausulen i 2 § marknadsföringslagen kan nämligen marknadsdomstolen förbjuda näringsidkare att fortsätta med reklamåtgärd eller annan handling som är otillbörlig mot konsumenter eller näringsidkare. Sådant förbud skall i regel förenas med vite. Enligt 6 § samma lag kan näringsidkare som vid marknadsföring uppsåtligen använder vilseledande framställning av allmän domstol dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Av det nyss anförda framgår att det i dag finns en rad olika föreskrifter som har till syfte att förhindra olika former av oegentligheter. Skulle ytterligare åtgärder behöva vidtagas anser jag att de gencrellt föreskrifter som finns på respektive område bör skärpas. Däremot bör inte en särskild reglering införas enbart med avseende på den tillfälliga handeln. Detta skulle bl. a. kunna medföra en oönskad dubbelreglering av vissa förreelser på marknaden.

Även om regleringen av den tillfälliga handeln har till syfte att ta tillvara konsumenternas intressen kan dock en reglering få positiva effekter för samhället i andra avseenden. Bl. a. kan kommunernas kostnader för den sociala servicen minskas om inte glesbygdsbutiker slås ut. Vidare kan oseriös näringsverksamhet stävjas, om tillfällighetsförsäljare inte tillåts uppträda anonymt.

3.2 Informationsskyldighet vid tillfällig försäljning

3.2.1 Omfattningen av informationsskyldigheten

Mitt förslag: I princip alla näringsidkare som driver tillfällig försäljning skall vid försäljningen vara skyldiga att upplysa om sitt namn, sin postadress och sitt telefonnummer.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med mitt förslag (betänkandet s. 223). Utredningen föreslår att information skall lämnas om registrerad firma, postadress och telefonnummer.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft något att erinra mot utredningens förslag. SPK och Grossistförbundet Svensk Handel anser emellertid att regler om informationsskyldighet bör gälla generellt

och inte bara vid tillfällig försäljning. Beträffande innehållet i informationen anser riksskatteverket att näringsidkare dessutom bör vara skyldiga att lämna uppgift om organisationsnummer. Köpmannaförbundet anser att uppgiftsskyldigheten bör kompletteras med information om momsregistreringsnummer. Skellefteå kommun föreslår att uppgift skall lämnas om hur många dagar den aktuella försäljningen kommer att äga rum.

Skälen för mitt förslag: Den som driver tillfällig handel är enligt 9 § lagen om tillfällig handel skyldig att lämna uppgift om sitt namn samt fast adress och telefonnummer. Syftet med bestämmelsen är att underlätta för konsumenter att nå tillfälliga försäljare för reklamationer och liknande. Det har nämligen ansetts vara av stor betydelse från konsumentsynpunkt att tillfällighetsförsäljare inte uppträder anonymt och därigenom drar sig undan ansvaret för sålda varor.

Den nu gällande informationsskyldigheten gäller vid all försäljning som enligt lagen om tillfällig handel är att anse som tillfällig handel. Däremot gäller inte skyldigheten vid torg- och marknadshandel eller vid försäljning på mässor och utställningar.

Konsumentens behov av information om vem som svarar för en viss försäljning är särskilt framträdande när den sker vid ett tillfälligt försäljningsställe. Jag anser därför i likhet med utredningen att informationsskyldigheten i princip bör gälla vid all sådan försäljning, dvs. även vid torg- och marknadshandel och vid försäljning på mässor och liknande.

När det gäller den fasta handeln framgår i allmänhet namnet av butiksskyltar e. d. och adressen genom att den överensstämmer med platsen för inköpet. Några bestämmelser om informationsskyldighet vid handel på fasta försäljningsställen behövs därför enligt min mening inte.

I fråga om innehållet i informationen har utredningen föreslagit den ändringen i förhållande till vad som nu gäller att uppgiften skall avse näringsidkarens registrerade firma. Utredningen har vidare föreslagit att samtliga enskilda näringsidkare som bedriver handel med varor blir skyldiga att registrera sig i handelsregistret.

Utredningen har motiverat sitt förslag när det gäller uppgift om registrerad firma med att möjligheterna på så sätt ökar att i efterhand spåra en försäljare via exempelvis offentliga register.

När det gäller juridiska personer kan man i allmänhet med ledning av firman få fram aktuella adressuppgifter m. m. från offentliga register. Handelsbolag och ekonomiska föreningar finns registrerade i handelsregistret respektive föreningsregistret hos länsstyrelsen. I det av patent- och registreringsverket förda aktiebolagsregistret kan motsvarande uppgifter erhållas för aktiebolag.

Fysiska personer kan driva näring under firma som inte sammanfaller med näringsidkarens namn. Om näringsidkaren har låtit registrera sig, kan uppgifter om aktuell adress m. m. fås från handelsregistret med ledning av näringsidkarens registrerade firma. Skulle näringsidkaren byta firma kan konsumentens möjligheter att finna honom försämrats. Genom näringsidkarens personnamn kan emellertid aktuella uppgifter erhållas från det av länsstattemyndigheten i varje län förda personregistret.

Mot bakgrund av det anförda anser jag inte att uppgifter om registrerad

firma är av avgörande betydelse för konsumenternas möjligheter att spåra tillfällighetsförsäljare. Jag är därför inte enbart av det skälet beredd ansluta mig till utredningens förslag i denna del. Till det kommer att utredningens förslag till ändring av handelsregisterlagen för närvarande inte bör genomföras av andra skäl. Regeringen uppdrog nämligen den 19 april 1990 åt statskontoret att överväga och föreslå ändringar av länsstyrelsernas verksamhet med registrering av handelsbolag och ekonomiska föreningar. Statskontoret skall enligt uppdraget särskilt överväga registrens organisatoriska hemvist samt arbetsrutiner. Enligt min mening bör handelsregistren inte påföras ytterligare uppgifter innan resultatet av detta uppdrag redovisats. Jag utesluter inte att det därefter kan komma att finnas anledning att återkomma till dessa frågor.

Enligt min mening bör i stället, förutom postadress och telefonnummer, information lämnas om näringsidkarens namn. Detta stämmer också överens med vad som nu gäller enligt lagen om tillfällig handel och hemförsäljningslagen (1981:1361, ändrad senast 1987:492).

Från vissa håll har framförts att bestämmelserna om informationsskyldighet även bör syfta till att underlätta kontrollen av att tillfällighetsförsäljare har vederbörliga tillstånd m. m. Enligt min mening bör de ha ett renodlat konsumentbefrämjande syfte. Föreskrifter som har till ändamål att underlätta myndigheternas kontroll av tillfällighetsförsäljare bör ges i de författningar där tillståndsfrågor regleras.

3.2.2 Sättet för överlämnande av informationen

Mitt förslag: Informationen skall lämnas till konsumenten genom en väl synlig skylt eller på något annat verksamt sätt.

Om det pris som konsumenten skall betala överstiger 300 kronor, skall informationen dessutom lämnas skriftligen till konsumenten.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med mitt förslag (betänkandet s. 223).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanser har inte haft något att erinra mot utredningens förslag. Småföretagens Riksorganisation och Grossistförbundet Svensk Handel ifrågasätter dock lämpligheten av att ha en beloppsgräns för överlämnande av informationen skriftligen till konsumenten.

Skälen för mitt förslag: Enligt den ordning som nu gäller skall informationen lämnas genom anslag i eller vid försäljningsstället eller på något annat sätt. Om det enligt lagen om tillfällig handel krävs tillstånd för handeln, skall informationen lämnas över till köparen i skriftlig form.

I likhet med utredningen anser jag det inte motiverat med några större ändringar jämfört med vad som nu gäller i fråga om sättet för överlämnande av informationen. Sålunda bör informationen regelmässigt lämnas genom en väl synlig skylt eller på något annat verksamt sätt. Näringsidkaren bör dessutom vara skyldig att lämna informationen skriftligen till

konsumenten. Denna sistnämnda skyldighet bör dock inte gälla för varje försäljningstillfälle.

I många fall är det uppenbart att det inte föreligger något stort behov för en konsument att efter köpet nå säljaren. Det gäller t. ex. vid torgförsäljning av frukt och grönsaker. I sådana och andra liknande fall har konsumenten goda möjligheter att före köpet undersöka och upptäcka fel i varan. En skyldighet att lämna skriftlig information vid alla försäljningar kan också bli onödigt betungande för näringsidkaren. Det gäller framför allt när försäljningen uppgår till mindre belopp.

Jag anser därför att skyldigheten att lämna skriftlig information endast bör gälla när det sammanlagda belopp som en konsument skall betala överstiger ett visst minsta värde. I likhet med utredningen anser jag att denna värdegräns lämpligen kan bestämmas till 300 kronor. Härigenom kommer gränsen också att stämma överens med den som gäller enligt 1 § hemförsäljningslagen.

3.3. Den framtida regleringen av tillfällighetshandeln

3.3.1 Krav på tillstånd

Mitt förslag: För tillfällig försäljning skall det i princip inte längre krävas tillstånd.

Om en sådan försäljning kan väntas hota försörjningen i ett område av vissa viktiga basvaror, skall dock krav på tillstånd kunna införas i området.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Utredningen föreslår dock att tillståndskravets geografiska omfattning skall vara hel kommun (betänkandet s. 193 ff).

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna har inget att erinra mot utredningens förslag. Några remissinstanser, bl. a. Näringsfrihetsombudsmannen (NO), SPK och kommerskollegium, anser dock att behovet av en fortsatt reglering av den tillfälliga handeln kan ifrågasättas. Om man behåller en reglering på området, anser NO att utredningens förslag är att föredra framför det nuvarande systemet. Kooperativa Förbundet (KF) anser emellertid att ett generellt tillståndskrav skall gälla i de kommuner som inte tar ställning däremot. Några remissinstanser, bl. a. konsumentverket och SPK, anser beträffande tillståndskravets geografiska omfattning att det bör kunna begränsas till att avse en del av en kommun.

Skälen för mitt förslag: Som jag tidigare har sagt verkar en effektiv och fungerande konkurrens oftast till konsumentens bästa. Begränsningar i konkurrensen bör endast göras i de fall den skulle vara skadlig för konsumenterna.

Från konsumentsynpunkt är det viktigt att det finns tillgång till en god kommersiell service. Vanligen resulterar en fri konkurrens också i detta. Man kan dock inte bortse från risken att den tillfälliga handeln i vissa fall kan bidra till att den fasta handeln slås ut. Detta kan vara negativt för

konsumenternas långsiktiga intresse att trygga försörjningen av sådana varor som behövs för den dagliga hushållningen.

Strukturomvandlingen inom dagligvaruhandeln har på många håll fört med sig stora problem för konsumenterna. Det gäller särskilt i glesbygdsområden, t. ex. i övre Norrland och vissa skärgårdskommuner. Kundunderlaget på orter inom dessa områden är ofta litet och har fört med sig nedläggningar av lokala butiker. I den mån sådana butiker finns kvar är de ofta mycket känsliga för störningar av konkurrensen från tillfällig handel.

För att tillgodose konsumenternas beaktansvärda intresse av att i glesbygden eller på mindre orter få behålla t. ex. sin lanthandel bör det enligt min mening finnas möjligheter för det allmänna att ingripa med åtgärder. Det kan, som utredningen har föreslagit, ske genom att man inför krav på tillstånd för tillfällig försäljning i områden där en sådan försäljning kan hota varuförsörjningen inom området. Härigenom blir inte regleringen mera ingripande än vad som föranleds av dess skyddsintresse, nämligen att främja konsumenternas långsiktiga intresse av en god kommersiell service med viktiga basvaror.

Utredningen föreslår att en föreskrift om krav på tillstånd för att bedriva tillfällig försäljning lämpligen bör avse hel kommun. Utredningens förslag på denna punkt motiveras inte närmare. Enligt min mening är utredningens förslag i denna del inte helt ändamålsenligt. I många till ytan stora kommuner, t. ex. i norra Norrland, är det långt mellan orterna. Varuförsörjningssituationen kan vara helt olika på olika platser. Om varuförsörjningsproblem kan väntas uppstå på en liten ort inom en till arealen stor kommun, bör det ensamt inte vara tillräckligt för att införa ett tillståndskrav i hela kommunen.

Jag anser därför i likhet med flera remissinstanser att tillståndskravet bör kunna begränsas till att avse en del av en kommun. Härigenom blir inte tillståndskravet mer omfattande än nödvändigt. Samtidigt blir det möjligt att införa tillståndskrav där det är motiverat, även om det endast rör ett mindre antal konsumenter.

Mitt förslag innebär en långtgående avreglering. Vissa remissinstanser har yrkat på att regleringen helt skall tas bort, andra på att den bör vara mer omfattande. Enligt min uppfattning är det lämpligt att efter en tid utvärdera om konsumenternas intressen kan tillvaratas på bästa sätt inom ramen för denna reglering. Denna utvärdering bör lämpligen ske efter cirka tre år. När denna tid har gått finns det alltså anledning att återkomma till regeringen i denna fråga.

Mitt förslag: Den framtida tillståndsregleringen skall omfatta tillfällig försäljning av kläder eller skor eller sådana livsmedel som inte är avsedda för förtäring på stället.

Regleringen skall avse sådan försäljning som sker

- i en lokal eller ett liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid, eller
- från ett fordon som huvudsakligen är inrättat för försäljning eller transport av varor.

Samtliga näringsidkare skall omfattas av de nya bestämmelserna. Undantag görs inte för näringsidkare som också har ett fast driftställe i kommunen.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag med undantag av att utredningen föreslår att näringsidkare med fast tillverknings- eller försäljningsställe i en kommun inte skall behöva söka tillstånd för tillfällig försäljning i den kommunen (betänkandet s. 196 ff och 205).

Remissinstanserna: I de flesta yttrandena tillstyrks utredningens förslag. Några remissinstanser har dock synpunkter på förslaget.

Köpmannaförbundet anser att kommunen själv skall få avgöra vilka varor som skall omfattas av de nya bestämmelserna. Den enda formella begränsningen för kommunen bör vara den som tryckfrihetsförordningen föreskriver. Några remissinstanser, däribland konsumentverket, vill utöka antalet varuslag. Verket föreslår att regleringen bör bli tillämplig också på möbler. I vissa andra yttranden föreslås att husgeråd, textilier och växter skall omfattas av de nya bestämmelserna. SPK, vars grundinställning är att inte ha någon reglering av den tillfälliga handeln, anser att ett skydd enbart mot konkurrens på livsmedelsområdet när det gäller dagligvaror kan vara otillräckligt för att bevara en dagligvarubutik och dess livsmedelsförsäljning. Andra varor än livsmedel svarar, enligt verket, för en inte oväsentlig del av omsättningen i livsmedelsförsäljande butiker.

I fråga om handelsformer anser Köpmannaförbundet att kommunerna bör ha frihet att själva bestämma på vilka en reglering skall vara tillämplig. I några yttranden framförs också viss kritik mot fordonsrekvisitet som anses vara alltför snävt.

Utredningens förslag när det gäller näringsidkare med fast driftställe kritiserar av tre remissinstanser (konsumentverket, SPK och Småföretagens Riksorganisation). Om en livsmedelshandlare med fast driftställe i kommunens centralort fritt skulle få köra runt i kommunens avlägsna och glesbefolkade delar, skulle livsmedelshandlare i dessa delar utsättas för en sådan oönskad konkurrens som lagen syftar till att förhindra.

Skälen för mitt förslag

Varor

Som jag tidigare har anfört bör det vara konsumenternas långsiktiga

intresse av tillgången till en god kommersiell service med viktiga basvaror som skall vara föremålet för en framtida reglering.

Jag anser att det är ett väsentligt intresse för konsumenterna att de inom rimligt avstånd har tillgång till inköpsställen för sådana varor som behövs för den dagliga försörjningen, främst livsmedel, kläder och skor. Kostnaderna för inköp av dessa varor utgör tillsammans med boendekostnaderna de tyngsta posterna i normalhushållens budget. De flesta andra varugrupper har mer karaktären av sällanköpsvaror och säljs i allmänhet genom ett mer specialiserat och glest butiksnät. Deras betydelse för olika konsumentgrupper är mycket svår att bedöma inom ramen för ett tillståndssystem. Jag tror därför att en reglering som avser andra varugrupper än livsmedel, kläder och skor skulle bli schablonartad och riskera att mer värna om strukturen inom vissa branscher än om konsumenternas intressen. Detta skulle också kunna innebära att konkurrensen utan tillräckliga skäl hämmas, vilket som jag tidigare anfört inte gagnar konsumenterna.

SPK framhåller betydelsen av övriga dagligvaror och påpekar att försäljningen av dessa varor spelar en inte oväsentlig roll för en butiks försörjning. Att utvidga tillämpningsområdet, vilket SPK i och för sig inte förordar, till att avse "övriga dagligvaror" såsom pappers-, toalett- och rengöringsartiklar, torde föra med sig svåra gränsdragningsproblem och en alltför omfattande och krånglig reglering. Genom att låta de nya bestämmelserna bli tillämpliga på livsmedel kommer i vart fall mellan 80 och 85 procent av dagligvarorna att bli omfattade.

Med livsmedel avses en mängd olika varor. Jag är medveten om att alla dessa varor inte spelar lika stor roll för konsumenternas grundläggande varuförsörjning. En ordning med detaljerade undantag för vissa varor som saknar egentlig betydelse i sammanhanget anser jag bör undvikas. I stället måste den omständigheten att en viss vara inte spelar någon större roll från varuförsörjningssynpunkt få betydelse vid tillståndsgivningen. Däremot är försäljning av sådana livsmedel som är avsedda för förtäring på stället, t.ex. varm korv, hamburgare, glass och traditionella kioskvaror, enligt min mening av sådan karaktär att de lämpligen bör lämnas utanför en reglering.

Försäljningsformer

Då man har att överväga vilka försäljningsformer som bör omfattas, är det viktigt att se till dessas betydelse från varuförsörjningssynpunkt. Det är nämligen inte alla former av tillfällig försäljning som är av den arten att de kan väntas störa varuförsörjningen på en ort. En reglering bör därför inte avse tillfällig handel i allmänhet, utan i stället inriktas på sådan försäljning som är av betydelse i sammanhanget.

Flera typer av den tillfälliga handel som i dag regleras av lagen om tillfällig handel har knappast någon större betydelse från varuförsörjningssynpunkt, t. ex. utomhusförsäljningar från stånd och liknande liksom enklare former av kringföringshandel. Detsamma torde gälla för försäljning som sker i samband med olika arrangemang, t. ex. marknader och mässor, även om de är av relativt betydande omfattning. Inte heller torghandeln är normalt av beskaffenhet att kunna konkurrera ut fasta

butiker. Torghandeln pågår relativt regelbundet på samma plats och fullgör på så sätt också en mer fast servicefunktion. Genom att kommunen själv avgör om den vill upplåta område till allmän försäljningsplats har den också möjlighet att styra torghandeln.

Den typ av försäljning som har någon egentlig betydelse från varuför-sörjningssynpunkt torde, såsom utredningen också har funnit, främst vara tillfällig försäljning i lokaler och försäljning från fordon. Det är genom dessa försäljningsformer som ett mer betydande varusortiment kan distribueras till konsumenterna. I praktiken torde det vara fråga om utförsäljningar av kläder och skor i tillfälligt hyrda lokaler och ambulerande försäljning från fordon när det gäller livsmedel. Det är här vanligtvis fråga om varubussar.

Jag vill i detta sammanhang åter framhålla den nya regleringens syfte, nämligen att främja konsumenternas långsiktiga intresse av tillgången till en god kommersiell service med viktiga basvaror. Jag föreslår ingen ändring i gällande ordning när det gäller sådana tillståndskrav för torg- och gatuhandel som syftar till att kontrollera den tillfälliga handeln från ordningssynpunkt. Kommunerna bör alltså även i framtiden själva ha rätt att avgöra huruvida torghandel skall få äga rum i kommunen. Likaså bör reglerna i allmänna ordningsstadgan om polismyndighetens tillståndsprövning vad avser försäljning på allmänna platser från stand och liknande bestå.

Den nuvarande ordningen innebär ofta att näringsidkaren måste söka mer än ett tillstånd för att bedriva tillfällig handel. Om en näringsidkare exempelvis önskar bedriva tillfällig handel på en allmän plats som inte är torgplats är han tvungen att dels ansöka om tillstånd hos polismyndigheten enligt allmänna ordningsstadgan, dels ansöka om tillstånd hos länsstyrelsen enligt lagen om tillfällig handel. Även om de båda lagarna har olika syften framstår det dubbla tillståndskravet som onödigt byråkratiskt. En av tankarna bakom en reform av lagstiftningen för den tillfälliga handeln är att så långt det är möjligt komma ifrån det i vissa fall dubbla tillståndskravet och förenkla tillståndsgivningen. Det är därför även av denna anledning angeläget att begränsa de försäljningsformer som tillstandsregleringen bör bli tillämplig på.

Näringsidkare med fast driftställe

Det förekommer att näringsidkare med fast driftställe också bedriver tillfällig försäljning från varubussar c. d.. Liksom när det gäller den tillfälliga handeln i allmänhet är sådan handel ofta ett bra komplement till den fasta handeln. Denna typ av handel kan dock utgöra ett väl så allvarligt hot mot viss fast handel som annan tillfällig handel. Antag att en livsmedels-handlare i centralorten i en glesbygdskommun beslutar sig för att åka runt med en varubuss i de mer glest befolkade områdena i kommunen. Denna konkurrens kan få samma följder för de små livsmedelsbutikerna som en kringresande buss från en annan kommun. Konsumenterna i de glesbefolkade områdena är inte garanterade att varubussen regelbundet återkom-

mer i framtiden. Jag anser därför inte att det finns tillräckliga skäl att göra undantag för näringsidkare med fast driftställe i kommunen. Samtliga näringsidkare bör därför omfattas av de nya bestämmelserna.

3.3.3 Beslutande organ

Mitt förslag: Regeringen skall meddela föreskrifter om krav på tillstånd för tillfällig försäljning. Vidare skall regeringen kunna överlåta åt en kommun att meddela sådana föreskrifter.

Frågor om tillstånd skall prövas av den kommunala nämnd som kommunfullmäktige bestämmer. Tillstånd skall lämnas, om försäljningen inte kan väntas medföra någon störning av betydelse för varuförsörjningen inom området.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att beslut om tillståndskrav efter regeringens bemyndigande skall fattas av länsstyrelsen efter framställan från den berörda kommunen. I övrigt överensstämmer utredningens förslag med mitt (betänkandet s. 198).

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inte haft något att invända mot utredningens förslag. Några, bl.a. Svenska Kommunförbundet och Köpmannaförbundet, föreslår dock att kommunen själv bör få besluta om införande av tillståndskrav.

Skälen för mitt förslag: Kommunerna har i dag det lokala ansvaret för varuförsörjningen. Detta har kommit till uttryck bl. a. genom att ett stort antal kommuner har utarbetat s. k. varuförsörjningsplaner. Kommunerna har vidare betydande beslutsfunktioner och möjligheter när det gäller att styra såväl den fasta handeln som viss tillfällighetshandel. Sålunda har kommunerna enligt plan- och bygglagen (1987:10, ändrad senast 1989:1049) vittgående befogenheter och möjligheter att i detalj reglera hur byggnader skall användas. Härigenom har kommunerna stora möjligheter att styra den fasta handelns villkor. Slutligen ligger det inom kommunernas beslutanderätt att upplåta torgplatser. Avstår kommunerna härifrån kan varuutbudet begränsas.

I en bred majoritet av landets kommuner har s. k. varuförsörjningsplaner antagits. Dessa planer bygger bl.a. på konsumtionsunderlag samt butikernas antal, lokalisering och omsättning. I planerna anges målen med dessa och hur dessa mål skall uppnås. Genom att ge kommunerna en möjlighet att ingripa med åtgärder i de fall tillfällig handel kan väntas utgöra ett hot mot varuförsörjningen kompletteras dessa planer med ett effektivt instrument.

Dessa omständigheter talar för att låta kommunerna själva, efter bemyndigande från regeringen, få avgöra om ett krav på tillstånd skall införas i kommunen. En sådan reglering skulle också ligga bäst i linje med det kommunala ansvaret på varuförsörjningsområdet och den kommunala kompetensen enligt plan- och bygglagen samt allmänna ordningsstadgan.

En ordning som lägger ansvaret på kommunerna ligger också i linje med

den strävan som i dag finns att så långt som möjligt decentralisera och delegera beslutfattande till lokal nivå. Utgångspunkten måste vara att de som är verksamma ute i kommunerna bäst känner till den lokala situationen och därför också är bäst skickade att bedöma de nu aktuella frågorna.

Det finns enligt min mening inte någon anledning att befara att kommunerna skulle använda denna befogenhet till att besluta om olämpliga inskränkningar i konkurrensen. Jag förutsätter att kommunerna vid bedömningen av om tillståndskrav skall införas noga beaktar värdet för kommuninvånarna av en fri konkurrens i handeln.

Jag anser alltså att övervägande skäl talar för att låta kommunerna själva få besluta i frågan huruvida tillståndskrav skall införas i kommunen. Av konstitutionella skäl måste kommunernas rätt att meddela föreskrifter härom ske med stöd av regeringsbemyndigande (8 kap. 11 § regeringsformen). Statens inflytande över beslut om att införa tillståndskrav bör begränsas till besvärsförfarandet.

Tillståndsgivningen bör anförtros åt kommunen. Om det finns en konsumentnämnd i kommunen kan det vara lämpligt att låta den ansvara för tillståndsgivningen. Det bör dock ankomma på kommunen själv att avgöra vilken nämnd som skall ansvara för dessa frågor.

Tillstånd bör lämnas i alla de fall där det med tillståndskravet motiverade skyddsintresset inte hotas. Jag vill i detta sammanhang framhålla vikten av att den tillståndsgivande kommunala nämnden har ett tillfredsställande beslutsunderlag när den skall pröva ett ärende. Till stor del överensstämmer denna prövning med den som kommunfullmäktige skall göra då den överväger införande av tillståndskrav. Skillnaden är att fullmäktige har att göra en abstrakt prognos, medan den aktuella kommunala nämnden skall göra en konkret bedömning av en viss bestämd tillfällig försäljning.

3.4. Marknader och mässor

Mitt förslag: Marknadskungörelsen upphävs. I stället skall marknader och mässor regleras på samma sätt som offentliga tillställningar i allmänna ordningsstadgan.

Utredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet s. 227 ff).

Remissinstanserna: Alla remissinstanser utom en har tillstyrkt utredningens förslag eller inte haft något att erinra mot det.

Skälen för mitt förslag: Enligt marknadskungörelsen är det länsstyrelsen som beslutar om tillstånd att hålla marknad. Länsstyrelsen bestämmer också årligen för varje marknad under vilka dagar den får hållas.

Enligt utredningen har skilda länsstyrelser definierat begreppet marknad olika. Det har fört med sig att liknande arrangemang har kommit att bedömas enligt olika regler beroende på var i landet tillstånd har sökts. Sålunda har sådana arrangemang i vissa fall bedömts som marknader på

vilka marknadskungörelsen är tillämplig, medan andra har bedömts som offentliga tillställningar på vilka allmänna ordningsstadgan har tillämpats. Tillståndsprövningen görs i båda fallen från ordningssynpunkt.

Den nuvarande ordningen är enligt min mening otillfredsställande. Regelsystemet bör göras klarare och enklare så att man över hela landet får en så enhetlig rättstillämpning som möjligt. Detta bör ske genom att marknader och därmed likartade arrangemang regleras exklusivt i en enda författning.

I likhet med utredningen och i princip samtliga remissinstanser anser jag att marknader bör betraktas som offentliga tillställningar och regleras i allmänna ordningsstadgan. Att själva marknaderna – och inte bara som nu marknadsnöjen (9 § allmänna ordningsstadgan) – blir att anse som offentliga tillställningar, överensstämmer också med ordningsstadgeutredningens förslag (SOU 1985: 24 s. 345), som i denna del inte har mött någon kritik vid remissbehandlingen av det betänkandet.

I praktiken har mässor regelmässigt kommit att anses som offentliga tillställningar. Enligt min mening bör även detta komma till klart uttryck.

Allmänna ordningsstadgan bör alltså ändras på så sätt att som offentlig tillställning betraktas tivolinöjen, marknad och mässa i stället för som i dag tivoli- och marknadsnöjen.

Enligt allmänna ordningsstadgan är samtliga offentliga tillställningar som anordnas utomhus tillståndspliktiga, medan offentliga tillställningar som arrangeras inomhus som huvudregel endast är anmälningspliktiga. Därför bör utomhusmarknader vara tillståndspliktiga enligt 12 § allmänna ordningsstadgan, medan inomhusmarknader lämpligen bör vara anmälningspliktiga enligt 13 § samma stadga.

3.5. De nya bestämmelsernas förhållande till EG:s regler

För närvarande finns ett direktiv (75/369) inom EG som rör näringsrättslig reglering av tillfällig försäljningsverksamhet. Direktivet är tillämpligt på olika former av tillfällig handel, t. ex. gatuhandel, torghandel, kringföringsförsäljning m. m. Direktivet hänvisar inledningsvis till Romfördragets artiklar som anger att all särbehandling som grundar sig på nationalitet inte är tillåten när det gäller etablering och utförande av tjänster.

Utredningen har funnit att direktivet inte innebär något hinder mot att ett enskilt medlemsland har en nationell lagstiftning om tillfällig handel, under förutsättning att den inte medför särbehandling av andra medlemsländers medborgare. Enligt mitt förslag till nya bestämmelser om tillståndskrav för viss tillfällig försäljning görs ingen skillnad mellan svenska och utländska medborgare. Den nya regleringen strider alltså inte mot EG:s regler på området.

Mitt förslag till nya bestämmelser på den tillfälliga handelns område innebär en betydande avreglering. Samhällets kostnader för tillståndsgivning och kontroll kommer därför sammantaget att minska. Vissa kostnadsförskjutningar kan dock äga rum på enstaka punkter.

3.7. Den lagtekniska lösningen

Mitt förslag: De nya bestämmelserna om tillfällighetsförsäljares informationsskyldighet och den framtida regleringen angående tillstånd för viss tillfällighetsförsäljning ges i en gemensam lag som ersätter lagen om tillfällig handel.

Utredningens förslag: Bestämmelser om tillfällighetsförsäljares informationsskyldighet tas in i en särskild lag. Regleringen angående tillstånd för viss tillfällighetsförsäljning ges också i en särskild lag (betänkandet, s. 191 ff och 223).

Remissinstanserna: En bred majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har inget att erinra mot det. Polismyndigheten i Uppsala anser att de nya reglerna om informationsskyldighet bör tas in i den nya tillståndslagen.

Lagrådet: De nya bestämmelserna om tillfällighetsförsäljares informationsskyldighet och den framtida regleringen angående tillstånd för viss tillfällighetsförsäljning ges i en gemensam lag.

Skälen för mitt förslag: I lagrådsremissen föreslog jag en lagteknisk lösning i enlighet med utredningens förslag. Lagrådet anser emellertid att det är oegentligt att dela upp bestämmelserna om informationsskyldighet och tillståndsreglerna på två skilda lagar. Att reglerna om tillstånd skall ha en mer begränsad räckvidd än reglerna om informationsskyldighet är enligt lagrådet inte ett bärande skäl för en uppdelning på två skilda lagar. Enligt lagrådet finns det också anledning att ange tillämpningsområdet för de båda regelverken på samma sätt. Jag godtar lagrådets ståndpunkt och föreslår alltså att reglerna om informationsskyldighet och tillstånd ges i en gemensam lag som ersätter den nuvarande lagen om tillfällig handel. På lagrådets inrådan föreslår jag att den nya lagen ges rubriken "Lag om tillfällig försäljning".

4 Upprättade lagförslag

I enlighet med vad jag nu har anfört har inom civildepartementet upprättats förslag till

1. lag om tillfällig försäljning,
 2. lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader,
 3. lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617).
- Förslaget under 3 har upprättats efter samråd med justitieministern.

5 Specialmotivering

5.1 Förslaget till lag om tillfällig försäljning

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller när en näringsidkare yrkesmässigt säljer varor till konsumenter. Den skall dock inte tillämpas vid försäljning som bedrivs stadigvarande från ett fast tillverknings- eller försäljningsställe eller i omedelbar anslutning till näringsidkarens fasta tillverknings- eller försäljningsställe.

Jfr § 1 i lagrådsremissens lagförslag 1. De försäljningsformer som tas upp där har på förslag av *lagrådet* angetts kortfattat så som framgår av förevarande paragraf, vilken anger ett tillämpningsområde som är gemensamt för lagens båda huvudpunkter om informationsskyldighet och föreskrifter om tillståndskrav. Paragrafen skiljer sig endast redaktionellt från lagrådets förslag.

Reglerna om informationsskyldighet gäller i princip fullt ut inom lagens tillämpningsområde. Möjligheterna att meddela föreskrifter om tillståndskrav enligt lagen är dock mer begränsade än vad tillämpningsområdet anger. När det gäller reglerna om tillståndskrav kan paragrafen sägas ställa upp ett yttre tillämpningsområde med innebörden att försäljningsformer som inte faller inom tillämpningsområdet överhuvudtaget inte kan komma i fråga för tillståndskrav.

Lagen är tillämplig på all s.k. tillfällighetshandel, oavsett om den bedrivs i lokaler eller liknande utrymmen som utnyttjas vid enstaka tillfällen eller för kortare tid, från försäljningsstånd, fordon eller andra anordningar som har ställts upp utomhus eller genom kringföring. Till skillnad från lagen om tillfällig handel är den nya lagen alltså tillämplig även i fråga om torghandel, marknadshandel samt handel som sker på mäsas och liknande.

Lagen gäller inte vid utomhusförsäljning som en näringsidkare för egen räkning ordnar på eller i omedelbar anslutning till sitt fasta tillverknings- eller försäljningsställe. Genom ordet "stadigvarande" undviks missförståndet att återkommande tillfälliga försäljningar från ett och samma "fasta" ställe — exempelvis torgförsäljning som under en längre tid bedrivs på samma torgplats — skulle vara undantagna från lagens tillämpningsområde.

Lagen är tillämplig på yrkesmässig försäljning från näringsidkare till konsumenter. Begreppet näringsidkare har här samma vidsträckta betydelse som i annan konsumenträttslig lagstiftning, t. ex. marknadsföringslagen (prop. 1970: 57 s. 90). Med näringsidkare förstås var och en som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk art, både fysiska och juridiska personer. Därvid krävs inte att verksamheten drivs i privaträttslig form eller i vinstsyfte. För att näringsidkaren skall anses yrkesmässigt bedriva viss verksamhet krävs att verksamheten har en viss omfattning och varaktighet. Verksamheten behöver dock inte vara vederbörandes huvudsysselsättning. Om en person på sin fritid regelbundet sysslar med försäljningsverksamhet är han ändå att anse som näringsidkare. Om en ideell förening väljer att främja sitt syfte genom att driva näringsverksamhet är

den också att anse som näringsidkare och omfattas således av lagen. *Lagrådet* har i sitt yttrande närmare belyst vissa frågor i samband med näringsidkarbegreppet.

När det i lagen talas om försäljning av näringsidkare måste, som *lagrådet* framhållit, utan särskilt förtydligande också det fallet att själva försäljningen handhas av någon annan än näringsidkaren själv omfattas. Den förtydligande bestämmelsen härom i lagrådsremissen (2 § i förslag 1) har därför på förslag av *lagrådet* fått utgå.

Informationsskyldighet

2 § Vid försäljning som omfattas av denna lag skall genom en väl synlig skylt eller på något annat verksamt sätt lämnas upplysning om näringsidkarens namn, postadress och telefonnummer.

Om det pris som konsumenten sammanlagt skall betala överstiger 300 kronor, skall informationen dessutom lämnas skriftligen till konsumenten.

Denna paragraf gäller inte vid sådan försäljning som omfattas av hemförsäljningslagen (1981:1361).

Frågan om informationsskyldighet har behandlats i den allmänna motiveeringen (avsnitt 3.2.1 och 3.2.2).

Paragrafen har i förhållande till 3 § i lagrådsremissens lagförslag 1 omformulerats, i allt väsentligt enligt *lagrådets* förslag. Det är självfallet så, att det är näringsidkarens förhållanden som informationen skall avse.

Enligt paragrafen skall informationen lämnas genom en särskilt uppsatt skylt eller på något annat verksamt sätt. Ett sådant sätt kan t. ex. vara att ha texten förtryckt på ett fordon. Om informationen skall lämnas skriftligen till konsumenten kan detta enklast göras genom att uppgifterna finns på kvitton eller förtryckta kort.

För att näringsidkaren skall vara tvungen att lämna även skriftlig information till konsumenten skall det sammanlagda pris som konsumenten skall betala överstiga 300 kronor. Någon hänsyn skall alltså inte tas till värdet av de enskilda varorna. I sakens natur ligger att handlingen skall överlämnas till konsumenten i samband med köpet.

Det bör observeras att kravet på information genom skylt eller liknande alltid gäller. Att informationen lämnas skriftligen när så krävs gör alltså inte information enligt första stycket obehövlig.

Informationsskyldigheten enligt paragrafen gäller i princip för all tillfällighetshandel i enlighet med lagens tillämpningsområde. Det enda undantaget framgår av *tredje stycket*. I syfte att undvika dubbelreglering sägs där att paragrafen inte gäller vid sådan försäljning som omfattas av hemförsäljningslagen. Denna tillämpas vid s.k. hemförsäljning om det pris konsumenten skall betala överstiger 300 kronor. Paragrafen kommer alltså att vara tillämplig vid sådan hemförsäljning där priset understiger det nämnda beloppet.

Föreskrifter om tillståndskrav

3 § Om det behövs med hänsyn till varuförsörjningen i ett område, får regeringen i en förordning föreskriva att försäljning i området av kläder,

skor eller sådana livsmedel som inte är avsedda för förtäring på stället får ske bara efter särskilt tillstånd av den kommun där området ligger. Sådana föreskrifter skall begränsas på sätt som framgår av 5 §.

Regeringen får överlåta åt kommunerna att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

I den allmänna motiveringen har frågan om tillståndskrav behandlats i avsnitt 3.3.1, omfattningen av regleringen i avsnitt 3.3.2 och frågan om beslutande organ i avsnitt 3.3.3.

Paragrafen har med en redaktionell avvikelse utformats enligt *lagrådets* förslag (jfr 3 § i lagrådsremissens lagförslag 2).

Möjligheterna att införa tillståndskrav för vissa geografiska områden är starkt begränsad beträffande såväl varuslag som försäljningsformer och får inte förcestavas av andra skäl än konsumenternas långsiktiga intresse av tillgång till en god kommersiell service.

Det bör inte vara möjligt att införa ett tillståndskrav för att varuförsörjningen hotas av vilken anledning som helst. Hotet måste komma från någon sådan tillfällig försäljning som avses i lagen. Dessutom får tillståndskrav införas endast med avseende på den eller de hotade varugrupperna, nämligen livsmedel, kläder eller skor. Om försörjningen av en varugrupp skulle hotas bör det inte vara möjligt att införa tillståndskrav för försäljning av andra varor som avses i lagen.

Ett tillståndskrav skall kunna införas om den tillfälliga försäljningen kan väntas störa varuförsörjningen. Någon störning behöver alltså inte ha uppkommit för att ett tillståndskrav skall få införas.

En rad olika faktorer måste beaktas då man överväger ett tillståndskrav. Självfallet måste det aktuella områdets butiksbestånd beaktas, liksom dessa butikers möjligheter att klara av en konkurrens från sådan försäljning som avses i lagen. Vinstmarginalerna för butikerna i området bör undersökas. Säljs ett brett varuutbud från butikerna, kan det tyda på att de skulle kunna klara av en konkurrens. Om det däremot bara säljs ett fåtal varusorter i butiken, är den kanske mycket känslig för konkurrens från handel med just sådana varor. Men det är framför allt viktigt att undersöka konsumenternas behov av butiken eller butikerna. Är butikerna de enda inom ett stort område eller finns fler inom rimligt avstånd? Hur är kollektivtrafik och färdtjänst organiserad? De nu angivna faktorerna utgör enbart exempel på vad som bör beaktas då beslut om tillståndskrav övervägs. Om t. ex. en liten livsmedelsbutik i en glesbygd eller på en mindre ort bedriver sin verksamhet med mycket små marginaler, eventuellt med glesbygdstöd, kan det kanske antas att en i området kringresande varubuss skulle kunna utgöra ett hot mot butikens existens. Finns det ingen annan butik inom rimligt avstånd för de boende på orten bör ett tillståndskrav kunna införas på den orten.

Tillståndskravet kan begränsas till att avse vissa varor eller en viss försäljningsform. Detta bör, som *lagrådet* framhållit, stå klart utan att det behöver anges i lagtexten. Den förtydligande bestämmelsen härom i 3 § 2 st lagrådsremissens lagförslag 2 har därför här fått utgå. För att inte tillståndskravet skall bli alltför omfattande bör vid tillämpningen en begränsning med avseende på varuslag och försäljningsformer också ske.

Ett beslut om tillståndskrav skall avse ett visst område. I allmänhet torde det inte finnas anledning att införa tillståndskrav i en hel kommun, även om det självfallet kan ske om det föreligger ett sådant behov. Detta torde dock vara fallet endast undantagsvis. Kommunen utgör då det område som nämns i lagen.

Frågan hur de områden där tillståndskrav skall gälla lämpligen skall avgränsas regleras inte närmare i lagtexten. Det får avgöras från fall till fall. Tillståndskravet kan t.ex. begränsas till att omfatta en eller flera församlingar eller en eller flera kommundelar där sådana finns. I beslutet kan också anges den ort inom vilken tillfällig försäljning inte får ske utan tillstånd. Till beslutet kan även fogas en karta som exakt anger de geografiska gränserna för tillståndskravet. Detta kan vara lämpligt t. ex. när gränserna mellan församlingar, kommundelar eller liknande inte är tillräckligt tydliga i form av skyltar e. d.

4 § 13 § avses med

livsmedel: varor som avses i 1 § 1 livsmedelslagen (1971:511).

kläder: varor som avses i 61 eller 62 kap. tulltaxelagen (1987:1068),

skor: varor som avses i 64 kap. tulltaxelagen.

Genom hänvisningen till 1 § 1 livsmedelslagen kommer med livsmedel att förstås matvaror, dryckesvaror, njutningsmedel eller andra varor som är avsedda att förtäras av människor, dock inte varor som läkemedelsförordningen (1962:701) är tillämplig på. Genom hänvisningar till bestämmelserna i 61, 62 och 64 kap. tulltaxelagen ges en definition av kläder och skor. Härigenom kommer med kläder att förstås plagg av textilmaterial och med skor fotbeklädnader av olika slag. Lagen kommer därmed inte att omfatta vare sig pälsar och skinnkläder eller begagnade kläder och skor.

5 § Föreskrifter enligt 3 § får meddelas bara ifråga om försäljning som sker

- i en lokal eller ett liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid, eller
- från ett fordon som huvudsakligen är inrättat för försäljning eller transport av varor.

Föreskrifterna får dock inte avse försäljning

- inom en lokal där någon annan näringsidkare bedriver stadigvarande försäljning,
- från ett fordon som har ställts upp efter tillstånd enligt 2 § allmänna ordningsstadgan (1956:617) eller på ett salutorg eller någon liknande plats som kommunen har upplåtit till allmän försäljningsplats, eller
- vid offentliga tillställningar som avses i allmänna ordningsstadgan eller vid allmänna sammankomster som avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster.

Jfr 1 § i lagrådsremissens lagförslag 1.

Paragrafen har på förslag av *lagrådet* utformats som en begränsning av möjligheterna att meddela föreskrifter enligt 3 § när det gäller försäljningsformer. Föreskrifter om tillståndskrav får alltså meddelas endast i fråga om försäljning som sker i tillfälligt nyttjade lokaler eller från vissa fordon.

Paragrafen avviker bara i några språkliga avseenden från lagrådets förslag. Dessutom har paragrafen getts en annan inplacering än i lagrådets förslag till lagtext.

Med lokal avses i princip utrymmen i byggnader. Vad som är lokal får i övrigt avgöras med ledning av hyres- och byggnadslagstiftningen. För att reglerna skall vara enkla att tillämpa bör även gränfallen omfattas av lagen, varför det är lämpligt att lagen omfattar även "liknande utrymme". Om t. ex. en enklare kiosk tillfälligt ställs upp på en plats bör lagen alltså kunna tillämpas.

Med uttrycket "fordon som huvudsakligen är inrättat för försäljning eller transport av varor" avses lastbilar, inbegripet varubussar, och släpfordon som är särskilt inrättade för ändamålet. Lagen omfattar alltså glassbilar och liknande, men normalt inte försäljning från personbilar.

Det bör heller inte vara möjligt att undgå tillståndskravet genom att i omedelbar anslutning till lokalen eller fordonet sätta upp ett stånd eller liknande och bedriva försäljningen därifrån. Om försäljningen i praktiken bedrivs från lokalen eller fordonet genom att varorna hämtas därifrån under försäljningen är lagen tillämplig.

I första stycket anges vidare att lagen gäller om försäljningen sker i en lokal eller liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid. Det är självfallet svårt att ange någon bestämd tidsgräns för vilken försäljning som skall omfattas av lagen. Uttrycket "enstaka tillfällen eller för en kortare tid" bör dock tolkas på liknande sätt som "tillfälligt begagnat" i lagen om tillfällig handel. Avgörande vikt bör fästas vid i vilken omfattning lokalen hålls tillgänglig för allmänheten. Om försäljning sker under ett fåtal dagar per år är det klart att lokalen utnyttjas vid "enstaka tillfällen". Om försäljningen sker under sedvanlig affärstid och sammanhängande under minst några månaders tid, torde försäljningen i allmänhet inte anses ske vid "enstaka tillfällen" eller för en "kortare tid".

En särskild fråga i detta sammanhang är hur man skall bedöma försäljning från s.k. sommarbutiker och annan liknande säsongsmässig försäljning som betingas av en kraftig ökning av kundunderlaget under en begränsad period på en ort. Av betänkandet (s. 113) framgår att vissa länsstyrelser i hittillsvarande praxis i olika beslut har förklarat att försäljning från s.k. sommarbutiker inte omfattats av lagen om tillfällig handel. Som *lagrådet* framhåller i detta sammanhang kan en försäljning som förläggs exempelvis enbart till tiden mitten av juni till mitten av augusti i en skärgårdskommun rycka undan grunden för en butik som förser den fasta befolkningen med varor under resten av året. Som jag förut har sagt är det svårt att ange någon bestämd tidsgräns. Liksom hittills får frågan överlämnas till rättstillämpningen.

Vid försäljning från fordon föreskrivs inget särskilt tidskrav. All sådan försäljning kan bli föremål för föreskrifter om tillståndskrav, såvida detta inte är uteslutet enligt andra stycket.

I *andra stycket* anges vissa fall av försäljning som föreskrifter om tillståndskrav inte får avse. *Första punkten* tar hänsyn till att sortimentsblandning bör vara fullt tillåten. Det skall alltså inte krävas tillstånd för den

som tillfälligt hyr ett utrymme på en stormarknad eller liknande för att sälja varor. På förslag av *lagrådet* har regeln formulerats för att ange detta tydligt. Vad som sägs i de två sista *punkterna* motiveras av att sådan försäljning som där nämns redan är tillståndspliktig.

Tillstånd

6 § Frågor om tillstånd prövas av den kommunala nämnd som kommunfullmäktige bestämmer.

Det torde vara lämpligt att beslut om tillstånd fattas av konsumentnämnden, om det finns en sådan inrättad i kommunen. Om så inte är fallet bör denna uppgift handhas av den nämnd som ansvarar för varuförsörjningsfrågor i kommunen, i sista hand kommunstyrelsen.

7 § Tillstånd skall lämnas, om försäljningen inte kan väntas medföra någon störning av betydelse för varuförsörjningen inom området.

Paragrafen, som inte finns upptagen i lagrådsremissen, har på förslag av *lagrådet* utformats i huvudsaklig överensstämmelse med 8 § i betänkandets lagförslag 1.

Om ett tillståndskrav gäller i ett område bör tillstånd lämnas i alla de fall där det med tillståndskravet motiverade skyddsintresset inte hotas.

Den bedömning som tillståndsmyndigheten gör vid tillståndsprövningen blir i hög grad likartad kommunfullmäktiges prövning av frågan huruvida krav på tillstånd skall införas i kommunen eller inte. Tillståndsmyndighetens prövning avser dock en konkret situation. I bägge fallen måste en rad omständigheter beaktas. Kommer några butiker överhuvudtaget att påverkas av den tillfälliga försäljningen? Hur ser butiksstrukturen ut för de butiker som kan komma att påverkas av det sökta tillståndet? Vilka vinstmarginaler har de?

Några typexempel kan ges då tillstånd till den tillfälliga försäljningen normalt bör kunna ges och inte ges. Om den tillfälliga försäljningen skulle avse endast en varusort, t. ex. glass, bröd, potatis eller fisk, bör tillstånd normalt inte kunna vägras. Om försäljningen däremot skulle omfatta ett större sortiment, t. ex. från en varubuss eller liknande, bör ansökan om tillstånd kunna avslås. Vad gäller försäljningen av en varusort torde det i princip inte spela någon roll under hur lång tid försäljningen kommer att vara. När det däremot gäller försäljning från en varubuss eller liknande bör omfattningen av försäljningen beaktas. Skulle försäljningen avse ett eller några få tillfällen torde det i normalfallet inte vara möjligt att vägra tillstånd. Skulle försäljningen däremot bedrivas under ett flertal tillfällen, kanske enligt ett fastlagt schema, bör tillstånd kunna nekas.

Detta utgör givetvis endast exempel på typfall. Situationen i det enskilda fallet kan vara sådan att en annan bedömning behöver göras.

Om ärendet är tveksamt kan det vara lämpligt att ansökan remitteras till lokala köpmannaorganisationer och konsumentföreningar för yttrande. I annat fall torde tillstånd kunna meddelas eller nekas relativt omgående.

8 § Tillstånd ges för ett bestämt tillfälle eller för en viss tid, högst tre år i sänder.

Prop. 1990/91: 17

Ett tillstånd får förenas med villkor.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 § första stycket lagen om tillfällig handel. Villkor som kan anges är t.ex. inom vilket närmare område som försäljningen får ske, vilken sträckning som en varubuss får trafikera m.m.

9 § Ett tillstånd får återkallas, om en föreskrift i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som har meddelats med stöd av lagen i något väsentligt avseende har satts åsido.

Paragrafen har utformats efter förebild av 24 § förordningen (1981:402) om handel med skrot (ändrad senast 1985:433). På förslag av *lagrådet* har paragrafen utformats så att den inte utesluter fall när någon annan än innehavaren av tillståndet handhaft försäljningen och i samband därmed satt åsido väsentliga åligganden på ett sätt som bör drabba tillståndshavaren. Paragrafen avviker språkligt något från lagrådets förslag.

Som grund för återkallelse har ställts upp att åsidosättande av en föreskrift eller ett villkor skall ha skett i något väsentligt avseende. Detta innebär bl a att ringa brott enligt 11 § 3 st inte utgör grund för återkallelse.

Det ligger i sakens natur att det är den kommunala nämnd som meddelat tillståndet som också beslutar om återkallelse.

10 § Den kommunala nämnd som avses i 6 § skall utfärda bevis om meddelat tillstånd.

Tillståndsbeviset i original eller kopia skall föras med vid försäljningen.

Paragrafen stämmer delvis överens med föreskrifterna i 10 § förordningen om handel med skrot och 9 § andra stycket lagen om tillfällig handel.

Straff

11 § Till böter, högst ettusen kronor, skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller 10 § andra stycket.

Till böter skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver försäljning utan föreskrivet tillstånd, eller

2. bryter mot villkor som har ställts upp med stöd av 8 § andra stycket.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Paragrafen har med endast en mindre redaktionell avvikelse utformats enligt *lagrådets* förslag. (Jfr 4 § i lagrådsremissens lagförslag 1 samt 8 § i lagrådsremissens lagförslag 2).

Undantag görs i *tredje stycket* för ringa fall av överträdelse. Härigenom ges en möjlighet att inte döma till ansvar vid bagatellartade överträdelse av lagen, t. ex. om det gäller försäljning i liten omfattning och näringsidkaren inte har sökt erforderligt tillstånd, men uppenbarligen skulle ha fått sådant om han hade sökt.

Paragrafen är tillämplig på den som rent faktiskt bedriver försäljningen. I de fall denna person inte är näringsidkaren själv kan näringsidkaren fällas till ansvar med stöd av 12 §.

Utredningen har föreslagit att varor som någon bjuder ut till försäljning utan behövtillstånd skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. Någon förverkandemöjlighet föreslås dock inte i den nya lagen. Normalt finns inte någon förverkandemöjlighet vid rena bötesbrott. I annan specialstraffrättslig lagstiftning där sådana bestämmelser finns föreskrivs som straff för brott som kan föranleda förverkande böter eller fängelse i högst ett år (se t. ex. 30 och 32 §§ livsmedelslagen).

Ansvar enligt denna paragraf inverkar inte på det ansvar som kan ådömas näringsidkaren för att han har bedrivit försäljning utan tillstånd enligt 23 § livsmedelslagen.

12 § Näringsidkaren ansvarar för en sådan gärning som avses i 11 §, om den har begåtts i hans rörelse och han har haft eller borde ha haft vetskap om gärningen.

I de fall näringsidkaren inte personligen har deltagit i själva försäljningen ges i paragrafen en möjlighet att ändå lagföra honom. Paragrafen har med en liten språklig avvikelse utformats i enlighet med *lagrådets* förslag.

Överklagande m.m.

13 § En kommunal nämnds beslut i ärenden om tillstånd enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

Enligt paragrafen får ett tillståndsbeslut överklagas genom förvaltningsbesvär hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

I lagen anges inte hur kommunens beslut att införa ett tillståndskrav får överklagas. Sådana beslut överklagas därför genom kommunalbesvär (se 7 kap. kommunallagen).

14 § Beslut i ärenden om tillstånd skall gälla omedelbart, om inte något annat föreskrivs i samband med beslutet.

Paragrafen motsvarar 11 § tredje stycket lagen om tillfällig handel.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991, då lagen (1975:985) om tillfällig handel skall upphöra att gälla.

2. Sådana tillstånd för försäljning av kläder, skor eller livsmedel som har meddelats enligt den upphävda lagen gäller fortfarande. I fråga om sådana tillstånd skall föreskrifterna i den lagen tillämpas.

Jfr lagrådsremissens lagförslag 2, som innehåller en övergångsbestämmelse beträffande försäljning av kläder eller skor. Som *lagrådet* anmärkt kan tillstånd i vissa fall ha meddelats även beträffande livsmedel (jfr 3 § sista stycket lagen om tillfällig handel). Det gäller närmare bestämt tillstånd för här i riket bosatta utomnordiska medborgare utan permanent upphållstillstånd att driva tillfällig handel med livsmedel.

Lagrådet har emellertid ifrågasatt behovet av en övergångsbestämmelse överhuvudtaget. Lagrådet hänvisar därvid till att enligt förslaget i lagrådsremissen det under alla omständigheter kommer att förflyta viss tid efter ikraftträdandet innan något tillståndskrav enligt den nya lagen införs.

Det finns inget underlag för att närmare bedöma behovet av en övergångsbestämmelse för tillstånd av de slag som här är i fråga. Det torde dock inte kunna uteslutas att vissa tillstånd som meddelats enligt den äldre lagen fortfarande gäller när tillståndskrav enligt den nya lagen införs. I punkten 2 har därför en övergångsbestämmelse tagits med, som innebär att sådana tillstånd fortsätter att gälla.

5.2. Förslagen till lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader och lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617).

Förslagen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4).

Övergångsbestämmelsen till förslaget till lag om ändring i allmänna ordningsstadgan har tillkommit på förslag av *lagrådet*.

6 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta förslagen till

1. lag om tillfällig försäljning,
2. lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader samt
3. lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617).

7 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Utredningens uppgift har varit att mot bakgrunden av en allmän översyn av den tillfälliga handeln lägga fram förslag till en ny lagstiftning på området. Uppdraget har omfattat inte bara den i den gällande lagstiftningen reglerade tillfälliga handeln – försäljning i tillfälligt hyrda lokaler, kringföring och viss utomhusförsäljning – utan även närliggande försäljningsformer som torg- och marknadshandel, mässor m. m. Uppdraget har även omfattat livsmedelsområdet som nu faller utanför regleringen.

I avsaknad av något egentligt faktaunderlag som kan belysa den tillfälliga handelns omfattning, struktur och funktioner har det varit nödvändigt att göra en tämligen omfattande kartläggning för att få fram en bild av de faktiska förhållandena. Därutöver har ett allmänt samråd skett med olika myndigheter – främst konsumentverket – och organisationer.

Den nuvarande regleringen har varit mycket restriktiv. Det tillstånd av länsstyrelsen som krävs har i princip endast lämnats om den tillfälliga handeln ansetts täcka ett behov hos konsumenterna som inte annars kan tillgodoses på orten. Denna ordning ter sig numera problematisk från flera synpunkter. Lagens konstruktion har gjort den svårtolkad och avgränsningen av det reglerade området har framstått som i viss mån godtycklig. Den prövning som har gjorts har varit mycket schablonartad och inte innefattat någon egentlig avvägning mellan olika distributionsformer. Tillståndsförfarandet har i många fall också framstått som onödigt komplicerat. Utredningen har för sin del kommit till den slutsatsen att en ny lagstiftning bör konstrueras från nya utgångspunkter.

En framtida reglering av den tillfälliga handeln bör enligt utredningens mening utgå från konsumenternas intresse av tillgång till en god kommersiell service. I anslutning till de av riksdagen antagna riktlinjerna för konsumentpolitiken bör då ingripanden i marknadsfunktionerna göras först när varuförsörjningen utsätts för störningar genom konkurrens från tillfällig handel. Vad det här kan bli fråga om är i huvudsak att trygga tillgången till närservice med basvaror som livsmedel, kläder och skor på orter med ett glest butiks nät. Utredningens förslag innebär att de kommuner som finner sig ha problem med varuförsörjningen kan ta initiativ till att krav på tillstånd till tillfällig försäljning med de berörda varorna införs i kommunen. Regleringen föreslås bli begränsad till försäljning som sker i tillfälligt hyrda lokaler eller genom kringföring från fordon. Företagare med fast driftställe i kommunen kommer inte att beröras av regleringen.

Beslut om tillståndskrav skall fattas av länsstyrelsen. Tillståndsprövningen i de enskilda fallen görs sedan av kommunen. Tillstånd skall lämnas, om den tillfälliga försäljningen inte kan väntas störa varuförsörjningen så att tillgången till en tillfredsställande butiksservice med de berörda varorna sätts i fara. Genom att regleringen begränsas till kommuner som har problem med försörjningen med basvaror och tillståndsprövningen överförs till lokala organ anser utredningen att den administrativa omgången reduceras till ett minimum.

Förslaget innebär en betydande avreglering och förenkling jämfört med

vad som gäller nu, även om försäljning av livsmedel förs in under regleringen. Utomhusförsäljning kommer i fortsättning endast att regleras från ordningssynpunkt och befrias från den dubbla tillståndsprövning som nu sker i många fall.

Den reglering som nu föreslås till skydd för konsumenternas varuförsörjning omfattar inte torg- och marknadshandeln. Kommunerna får liksom hittills bedöma behovet av torghandel. Beträffande marknaderna föreslås viss förenklingar genom att dessa endast skall bedömas av polismyndigheten efter samråd med kommunen enligt de regler som gäller för offentliga tillställningar.

Vissa åtgärder som underlättar identifiering av företag inom den tillfälliga handeln, bl.a. för reklamation, föreslås också.

Det här framlagda förslaget till en ny reglering av den tillfälliga handeln har uppenbarligen en begränsad räckvidd. Man kan därför hysa en viss tvekan om behovet av åtgärder på området. Utredningen har ändå ansett det vara befogat att ge de kommuner som har problem med varuförsörjningen möjlighet att kunna ingripa. Det kan också vara av värde att ha en viss åtgärdsberedskap inför framtida förändringar inom varudistributionen.

1 Förslag till Lag om viss tillfällig försäljning

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Regeringen får, om det behövs med hänsyn till varuförsörjningen i en kommun, på framställning av kommunen föreskriva att försäljning som avses i denna lag får bedrivas endast efter särskilt tillstånd av kommunen.

Regeringen får överlåta åt länsstyrelsen att meddela föreskrift enligt första stycket.

2 § Lagen gäller yrkesmässig försäljning från näringsidkare till konsument av

1. livsmedel, som inte är avsedda för förtäring på stället, samt
2. kläder och skor, om försäljningen sker i former som anges i 3 § och näringsidkaren inte stadigvarande bedriver verksamhet från ett fast tillverknings- eller försäljningsställe i kommunen.

3 § Lagen gäller försäljning som sker

1. i en lokal eller annat liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid, eller
2. från ett fordon som huvudsakligen är inrättat för försäljning eller transport av varor.

4 § Utanför lagen faller försäljning som sker

1. i lokaler där försäljning bedrivs stadigvarande,
2. från fordon som har ställts upp efter tillstånd enligt 2 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617) eller på salutorg och liknande plats som kommunen har upplåtit till allmän försäljningsplats, eller
3. vid offentliga tillställningar som avses i allmänna ordningsstadgan (1956: 617) eller vid allmänna sammankomster som avses i lagen (1956: 618) om allmänna sammankomster.

5 § Föreskrift enligt 1 § kan begränsas till att avse antingen livsmedel eller kläder och skor. Föreskriften kan också begränsas till att avse någon av de former av försäljning som anges i 3 § 1 eller 2.

6 § Begreppet livsmedel har i denna lag samma betydelse som i livsmedelslagen (1971: 511).

Med kläder avses varor som är att hänföra till 61 eller 62 kap. tulltaxelagen (1987: 1068) och med skor varor som är att hänföra till 64 kap. samma lag.

Prövning av tillståndsärenden

7 § Frågor om tillstånd prövas av den kommunala nämnd som kommunen bestämmer.

8 § Tillstånd skall lämnas, om försäljningen inte kan väntas störa varuförsörjningen på ett sådant sätt att tillgången till en tillfredsställande service med de berörda varorna sätts i fara.

9 § Tillstånd skall meddelas för ett bestämt tillfälle eller för en viss tid, högst tre år. Ett tillstånd får förenas med villkor.

10 § Tillstånd får återkallas, om villkor som har ställts upp med stöd av 9 § inte iakttas i något väsentligt avseende.

Ansvar m.m.

11 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet bedriver försäljning som avses i denna lag utan behövligt tillstånd eller bryter mot villkor som har ställts upp med stöd av 9 § döms till böter. Till samma straff döms den som för annans räkning bedriver sådan olovlig försäljning.

I ringa fall döms inte till ansvar.

12 § Varor som någon bjuder ut till försäljning utan behövligt tillstånd enligt denna lag skall förklaras förverkade, om det inte är uppenbart oskäligt. I stället för varorna kan värdet av dem förklaras förverkat.

Överklagande m.m.

13 § Kommunens beslut i tillståndsärenden får överklagas hos länsstyrelsen. Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

Beslut om föreskrift som länsstyrelsen har meddelat med stöd av bemyndigande enligt 1 § får överklagas hos regeringen.

14 § Beslut som meddelas i tillståndsärenden skall gälla omedelbart, om inte annat bestäms.

Denna lag träder i kraft den. Föreskrift enligt 1 § får meddelas utan hinder av att lagen inte har trätt i kraft.

Genom lagen upphävs lagen (1975:985) om tillfällig handel. Tillstånd som har meddelats enligt den äldre lagen och som avser försäljning av kläder och skor gäller fortfarande.

2 Förslag till Lag om näringsidkares informationsskyldighet vid tillfällig försäljning

Prop. 1990/91:17
Bilaga 2

Härigenom föreskrivs följande.

1 § Denna lag gäller näringsidkares informationsskyldighet vid yrkesmässig försäljning av vara till konsument, om försäljningen sker

1. i en lokal eller annat liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid,

2. genom kringförel, eller

3. från försäljningsständer, fordon eller andra anordningar som ställs upp utomhus.

Lagen gäller dock inte vid utomhusförsäljning som en näringsidkare för egen räkning ordnar på eller i omedelbar anslutning till sitt fasta tillverknings- eller försäljningsställe.

2 § Näringsidkare skall vid försäljning som avses i denna lag genom en väl synlig skylt eller på annat liknande sätt lämna uppgift om registrerad firma samt postadress och telefonnummer.

3 § Information som avses i 2 § skall vid försäljning av vara också lämnas till konsumenten i skriftlig form. Understiger det pris som konsumenten sammanlagt skall betala 300 kronor, behöver någon skriftlig information dock inte lämnas.

4 § Vid försäljning på vilken hemförsäljningslagen (1981:1361) är tillämplig skall i stället för vad som i 3 § sägs gälla vad som i den lagen stadgas om informationsskyldighet.

5 § Vad som i denna lag sägs om näringsidkare gäller även anställd hos näringsidkare och annan som handlar på näringsidkares vägnar.

6 § Den som med uppsåt eller av oaktsamhet underlåter att lämna information enligt 2 eller 3 § döms till böter, högst ettusen kronor.

I ringa fall döms inte till ansvar.

Denna lag träder i kraft den

3 Förslag till

Prop. 1990/91:17

Lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader

Bilaga 2

Härigenom föreskrivs att kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader¹ skall upphöra att gälla vid utgången av

Tillstånd som länsstyrelse har meddelat med stöd av kungörelsen och som avser marknader som får hållas fram till utgången av år gäller fortfarande.

¹ Senaste lydelse av 1 § 1951:657

Lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956: 617)

Härigenom föreskrivs att 9 och 12 §§ allmänna ordningsstadgan (1956: 617) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §¹

Med offentlig tillställning avses tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, cirkusföreställning, *tivoli- och marknadsnöjen*, festtåg samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som icke avses i lagen om allmänna sammankomster.

Med offentlig tillställning avses tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, cirkusföreställning, *tivolinöjen*, *marknad*, *mässa*, festtåg samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som icke avses i lagen om allmänna sammankomster.

Såsom offentlig skall anses jämväl tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som föreningen eller inbjudaren driver uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar, eller vilken eljest, såsom med avseende å omfattningen av den krets som äger tillträde eller de villkor under vilka tillträde lämnas, är att jämställa med tillställning till vilken allmänheten har tillträde.

12 §²

Offentlig tillställning får inte anordnas på allmän plats utan tillstånd av polismyndigheten.

Sådant tillstånd fordras även i annat fall för offentlig danstillställning, cirkusföreställning, *tivoli- och marknadsnöjen* och därmed jämförlig nöjeställning samt tävling och uppvisning i motorsport och professionell brottning.

Sådant tillstånd fordras även i annat fall för offentlig danstillställning, cirkusföreställning, *tivolinöjen* och därmed jämförlig nöjeställning, *utomhusmarknad* samt tävling och uppvisning i motorsport och professionell brottning.

Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet, får polismyndigheten befria en sammanslutning eller annan anordnare från skyldigheten att söka tillstånd enligt andra stycket beträffande tillställningar av ett visst slag.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1982: 344

² Senaste lydelse 1982: 344

Härigenom föreskrivs att 2 § handelsregisterlagen (1974:157) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*2 §¹

I handelsregister *införes* enskild näringsidkare och handelsbolag samt ideell förening eller stiftelse som idkar näring.

Handelsbolag skall söka registrering, innan bolaget börjar sin verksamhet. Detsamma gäller enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976.

Enkelt bolag får införas i handelsregister i den ordning som *föreskrives* för handelsbolag. Vad i denna lag sägs om handelsbolag gäller även i fråga om sålunda registrerat bolag.

I handelsregister *införs* enskild näringsidkare och handelsbolag samt ideell förening eller stiftelse som idkar näring.

Handelsbolag skall söka registrering, innan bolaget börjar sin verksamhet. Detsamma gäller enskild näringsidkare, ideell förening och stiftelse som skulle ha varit bokföringsskyldig enligt bokföringslagen (1929:117), om denna gällt även efter utgången av år 1976. *Den som yrkesmässigt driver handel med varor skall dock alltid söka registrering.*

Enkelt bolag får införas i handelsregister i den ordning som *föreskrivs* för handelsbolag. Vad *som* i denna lag sägs om handelsbolag gäller även i fråga om sålunda registrerat bolag.

Denna lag träder i kraft den

¹ Senaste lydelse 1976:128

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av

Göta hovrätt,
kammarrätten i Stockholm,
kommerskollegium,
Stockholms handelskammare,
Sydsvenska handelskammaren,
riksskatteverket,
statens livsmedelsverk,
länsstyrelsen i Stockholms län,
länsstyrelsen i Jönköpings län,
länsstyrelsen i Kronobergs län,
länsstyrelsen i Skaraborgs län,
länsstyrelsen i Västerbottens län,
länsstyrelsen i Norrbottens län,
länsstyrelsernas organisationsnämnd,
rikspolisstyrelsen,
polismyndigheten i Stockholm,
polismyndigheten i Uppsala,
polismyndigheten i Mjölby,
polismyndigheten i Malmö,
polismyndigheten i Göteborg,
näringsfrihetsombudsmannen (NO),
statens pris- och konkurrensverk (SPK),
konsumentverket,
Svenska handelskammarförbundet,
Jönköpings kommun,
Nässjö kommun,
Skellefteå kommun,
Storumans kommun,
konsumentnämnden i Motala kommun,
Svenska kommunförbundet,
Grossistförbundet svensk handel,
Sveriges köpmannaförbund,
Småföretagens riksorganisation,
Kooperativa förbundet,
Konsumentvägledarnas förening,
Borlänge köpmannaförening,
Sveriges livsmedelshandlareförbund,
Sveriges möbelhandlares riksförbund,
Sveriges pälshandlares riksförening,
Sveriges skohandlarförbund,
Sveriges textilhandlareförbund,
Handelsanställdas förbund,
Folkets husföreningarnas riksorganisation,
Riksförbundet kiosk & gatukök (KIGA),

Sveriges företagareförbund,
Torg- och marknadshandlarnas ekonomiska riksförening
(TOMER) samt
Trädgårdsnäringens riksförbund.

Prop. 1990/91:17
Bilaga 3

1 Förslag till

Lag om näringsidkares informationsskyldighet vid tillfällig försäljning

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller när en näringsidkare yrkesmässigt säljer varor till konsumenter, om försäljningen sker

- i en lokal eller ett liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid,
- från försäljningsstånd, fordon eller andra anordningar som har ställts upp utomhus, eller
- annars på något annat sätt än från ett fast tillverknings- eller försäljningsställe.

Lagen gäller dock inte vid

- sådan försäljning utomhus som en näringsidkare för egen räkning ordnar på eller i omedelbar anslutning till sitt fasta tillverknings- eller försäljningsställe, eller
- sådan försäljning som omfattas av hemförsäljningslagen (1981: 1361).

2 § Vad som i denna lag sägs om en näringsidkare skall tillämpas också på den som är anställd hos näringsidkaren och på någon annan som säljer varor för näringsidkarens räkning.

Informationsskyldighet

3 § Vid försäljningen skall näringsidkaren genom en väl synlig skylt eller på något annat verksamt sätt upplysa om

- sitt namn,
- sin postadress och
- sitt telefonnummer.

Om det pris som konsumenten sammanlagt skall betala överstiger 300 kronor, skall informationen dessutom lämnas skriftligen till konsumenten.

Straff

4 § Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot bestämmelserna i 3 § skall dömas till böter, högst ettusen kronor.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

2 Förslag till Lag om viss tillfällig försäljning

Prop. 1990/91: 17
Bilaga 4

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller när en näringsidkare yrkesmässigt till konsumenter säljer kläder eller skor eller sådana livsmedel som inte är avsedda för förtäring på stället, om försäljningen sker

- i en lokal eller ett liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid, eller
- från ett fordon som huvudsakligen är inrättat för försäljning eller transport av varor.

Lagen gäller dock inte vid försäljning som sker

- i lokaler där försäljning bedrivs stadigvarande,
- från fordon som har ställts upp efter tillstånd enligt 2 § allmänna ordningsstadgan (1956: 617) eller på ett salutorg och någon liknande plats som kommunen har upplåtit till allmän försäljningsplats, eller
- vid offentliga tillställningar som avses i allmänna ordningsstadgan eller vid allmänna sammankomster som avses i lagen (1956: 618) om allmänna sammankomster.

Definitioner

2 § I denna lag avses med

livsmedel: varor som avses i 1 § 1 livsmedelslagen (1971: 511),

kläder: varor som avses i 61 eller 62 kap. tulltaxelagen (1987: 1068),

skor: varor som avses i 64 kap. tulltaxelagen.

Föreskrifter om tillstånd

3 § Om det behövs med hänsyn till varuförsörjningen i ett område, får regeringen föreskriva att försäljning som avses i denna lag får ske i området bara efter särskilt tillstånd av den kommun där området ligger. Regeringen får överlåta åt en kommun att meddela sådana föreskrifter.

Föreskrifter som avses i första stycket får begränsas till någon av de varor och försäljningsformer som anges i 1 § första stycket.

Tillstånd

4 § Frågor om tillstånd prövas av den kommunala nämnd som kommunfullmäktige bestämmer.

5 § Tillstånd ges för ett bestämt tillfälle eller för en viss tid, högst tre år. Ett tillstånd får förenas med villkor.

6 § Ett tillstånd får återkallas, om innehavaren i något väsentligt avseende har åsidosatt en föreskrift i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som har meddelats med stöd av lagen.

7 § Den kommunala nämnd som avses i 4 § skall utfärda bevis om meddelat tillstånd.

Tillståndsbeviset i original eller kopia skall föras med vid försäljningen.

Straff

8 § Till böter skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver försäljning utan föreskrivet tillstånd,
 2. bryter mot villkor som har ställts upp med stöd av 5 § andra stycket.
- I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

9 § Näringsidkaren ansvarar för sådan gärning som avses i 8 §, om den har begåtts i hans rörelse och han har haft eller borde ha haft vetskap om gärningen.

Överklagande m.m.

10 § En kommunal nämnds beslut i ärenden om tillstånd enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

11 § Beslut i ärenden om tillstånd skall gälla omedelbart, om inte något annat föreskrivs i samband med beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991, då lagen (1975:985) om tillfällig handel skall upphöra att gälla.

2. Sådana tillstånd för försäljning av kläder eller skor som har meddelats enligt den upphävda lagen gäller fortfarande. I fråga om sådana tillstånd skall föreskrifterna i den lagen tillämpas.

3 Förslag till

Prop. 1990/91:17

Lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader

Bilaga 4

Härigenom föreskrivs att kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader skall upphöra att gälla vid utgången av 1990.

Sådana tillstånd som har meddelats med stöd av kungörelsen och som avser marknader som får hållas fram till utgången av år 1991 gäller fortfarande.

Härigenom föreskrivs att 9 och 12 §§ allmänna ordningsstadgan (1956:617) skall ha följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*9 §¹

Med offentlig tillställning avses tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, cirkusföreställning, *tivoli- och marknadsnöjen*, festtåg samt tillställning av *annat slag, som anordnas för allmänheten och som icke avses i lagen om allmänna sammankomster*.

Med offentlig tillställning avses tävling och uppvisning i sport och idrott, danstillställning, cirkusföreställning, *tivolinöjen*, festtåg, *marknad och mässa* samt tillställning av annat slag, som anordnas för allmänheten och som inte avses i lagen (1956:618) om allmänna sammankomster.

Såsom offentlig skall anses jämväl tillställning, till vilken tillträde är beroende av medlemsskap i viss förening eller av inbjudning, därest tillställningen uppenbarligen utgör del av rörelse, som föreningen eller inbjudaren driver uteslutande eller väsentligen för anordnande av dylika tillställningar, eller vilken eljest, såsom med avseende å omfattningen av den krets som äger tillträde eller de villkor under vilka tillträde lämnas, är att jämställa med tillställning till vilken allmänheten har tillträde.

12 §²

Offentlig tillställning får inte anordnas på allmän plats utan tillstånd av polismyndigheten.

Sådant tillstånd fordras även i annat fall för offentlig danstillställning, cirkusföreställning, *tivoli- och marknadsnöjen* och därmed jämförlig nöjeställning samt tävling och uppvisning i motorsport och professionell brottning.

Sådant tillstånd fordras även i annat fall för offentlig danstillställning, cirkusföreställning, *tivolinöjen* och därmed jämförlig nöjeställning, *utomhusmarknad* samt tävling och uppvisning i motorsport och professionell brottning.

Om det kan ske utan fara för ordning och säkerhet, får polismyndigheten befria en sammanslutning eller annan anordnare från skyldigheten att söka tillstånd enligt andra stycket beträffande tillställningar av ett visst slag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991.

¹ Senaste lydelse 1982: 344.

² Senaste lydelse 1982: 344.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1990-05-17

Närvarande: justitierådet Böret Palm, regeringsrådet Sigvard Berglöf, justitierådet Lars K Beckman.

Enligt protokoll vid regeringssammanträde den 5 april 1990 har regeringen på hemställan av statsrådet Margot Wallström beslutat inhämta lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om näringsidkares informationsskyldighet vid tillfällig försäljning.
2. lag om viss tillfällig försäljning.
3. lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader samt
4. lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617).

Förslagen har inför lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Lars Schuer.

Förslagen föranleder följande yttrande av *lagrådet*:

Den föreslagna lagstiftningen innebär en avreglering så att i princip allt tillståndskrav i fråga om s.k. tillfällig handel avskaffas utom det som behövs från ordningssynpunkt. Den möjlighet att införa krav på tillstånd för vissa områden som föreslås är starkt begränsad beträffande såväl varuslag som försäljningsformer och får inte förestavas av andra skäl än konsumenternas långsiktiga intresse av tillgång till en god kommersiell service. Intresset av att underlätta det allmännas kontroll av dessa försäljningsformer från exempelvis skatte- eller brottssynpunkt får alltså inte inverka när frågan om att införa ett tillståndskrav övervägs. Det kan anmärkas att utredningens förslag innebär en skyldighet för alla som yrkesmässigt handlar med varor att låta registrera sig i handelsregistret. Det har upplysts vid föredragningen inför lagrådet att det varit ofrånkomligt att frånga utredningsförslaget i den delen med hänsyn till rådande belastning av handelsregistret. Statskontoret har numera fått regeringens uppdrag att överse formerna för registrering i handelsregistret. Frågan om registrering torde alltså kunna övervägas på nytt i samband med den utvärdering av lagstiftningen som avses ske efter ca tre år.

Enligt lagrådets mening är det oegentligt att dela upp bestämmelserna om informationsskyldighet och tillstandsreglerna på två skilda lagar. Att reglerna om tillstånd skall ha en mer begränsad räckvidd än reglerna om informationsskyldighet är inte ett bärande skäl. Det finns också anledning att ange tillämpningsområdet för de båda lagrummen på samma sätt. Lagregleringen kommer därmed att innefatta att försäljningsformer som inte anges i 1 § förslaget till lag om viss tillfällig försäljning inte skall komma i fråga för tillståndskrav.

Lagrådet lämnar i det följande ett fullständigt förslag till en lagtext gemensam för de båda lagförslag som i remissen betecknats lag om näringsidkares informationsskyldighet vid tillfällig försäljning och lag om viss tillfällig försäljning (se *Bilaga*). Lagens rubrik kan inskränkas till "Lag om tillfällig försäljning". De synpunkter lagrådet har att anföra till de enskilda

paragraferna redovisas i det följande under de paragrafnummer som upptagits i lagrådsremissen. Utöver ändringar som framgår av den redogörelsen föreslås några redaktionella ändringar.

Prop. 1990/91: 17
Bilaga 5

Förslaget till lag om näringsidkares informationsskyldighet vid tillfällig försäljning (förslag nr 1) och förslaget till lag om viss tillfällig försäljning (förslag nr 2)

1 § i förslag nr 1 och 1 § i förslag nr 2 (1 § i lagrådets förslag)

Lagrådet vill först lämna några synpunkter på begreppet näringsidkare.

Enligt specialmotiveringen till 1 § förslag nr 1 skall begreppet näringsidkare ha samma vidsträckta betydelse som i annan konsumenträttslig lagstiftning. För tolkning av begreppet hänvisas till förarbetena till marknadsföringslagen (prop. 1970: 57 s. 90; jfr även prop. 1984/85: 110 s. 141 och prop. 1989/90: 89 s. 60). Med näringsidkare avses således varje fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk natur och av sådan karaktär att den kan betecknas som yrkesmässig. Det är emellertid inte någon förutsättning att verksamheten drivs i vinstsyfte eller i någon privaträttslig form. Detta innebär att även statliga och kommunala organ som bedriver verksamhet av ekonomisk natur skall anses som näringsidkare. I prop. 1984/85: 110 s. 141 anges som exempel på sådana organ de affärsdrivande verken. Det torde emellertid ligga i sakens natur att statliga och kommunala organ endast undantagsvis kan tänkas bedriva tillfällig försäljning. Den traditionellt godtagna tolkningen av begreppet näringsidkare skall alltså gälla även här.

Lagrådet vill peka på att i förslaget till reformerad inkomst- och företagsbeskattning (prop. 1989/90: 110) det i beskattningsrätten tas in ett nytt inkomstslag, näringsverksamhet, och att det föreslås att begreppet näringsidkare införs i skattelagstiftningen (se förslaget till 21 resp. 22 § kommunalskattelagen). Förarbetena till dessa bestämmelser ger anledning att anta att det inte kommer att råda full överensstämmelse mellan begreppet näringsidkare i konsumentlagstiftningen och skattelagstiftningen. Det torde således inte i alla situationer vara möjligt att vid bedömningen av om en person skall anses som näringsidkare i konsumentlagstiftningen hämta ledning i ställningstagandet vid beskattningen och vice versa. Enligt lagrådets mening torde dessa eventuella skiljaktigheter i begreppet näringsidkare inte komma att ge upphov till komplikationer vid utnyttjande av begreppet i de olika sammanhangen.

De försäljningsformer som anges i 1 § i förslag nr 1 — och som enligt lagrådet bör utgöra tillämpningsområdet för båda lagarna — kan med fördel anges kortfattat så som framgår av lagrådets förslag. Genom att ordet "stadigvarande" läggs till undviks missförståndet att återkommande tillfälliga försäljningar från ett och samma "fasta" ställe skulle vara undantagna från tillämpningsområdet.

Om uttrycket "kortare tid" har i specialmotiveringen till 1 § i förslag nr 2 angetts att det bör tolkas på liknande sätt som "tillfälligt begagnat" i lagen om tillfällig handel. Ytterligare sägs emellertid bl. a. att försäljning som pågår på normala arbetstider "under ett par månaders tid" i vart fall

bör falla utanför lagen. Uttalandet synes vara hämtat ur motiven till lagen om tillfällig handel men har omformulerats på ett sätt som inte är utan betydelse. I motivuttalandet sades nämligen att om försäljningen sker under sedvanlig affärstid "under några månaders tid" detta torde tala för att försäljningsstället bör anses som fast. Lagrådet vill framhålla att en försäljning som förläggs exempelvis enbart till tiden mitten av juni till mitten av augusti i en skärgårdskommun kan rycka undan grunden för en butik som förser den fasta befolkningen med varor under resten av året.

Uttrycket "i lokaler där försäljning bedrivs stadigvarande" i 1 § andra stycket av förslag nr 2 skall enligt specialmotiveringen innefatta att det inte skall krävas tillstånd för den som tillfälligt hyr ett utrymme på en stormarknad eller liknande för att sälja varor. Lagrådet har i sitt förslag angett detta tydligare.

2 § i förslag nr 1

Enligt denna bestämmelse skall vad som i lagen sägs om näringsidkare tillämpas också på den som är anställd hos näringsidkaren och på annan som säljer varor för näringsidkarens räkning. När det i lagen talas om försäljning av näringsidkare måste emellertid utan särskilt förtydligande också fallet att själva försäljningen handhas av någon annan än näringsidkaren omfattas. 2 § kan därför utgå.

3 § i förslag nr 1

(2 § i lagrådets förslag)

Om 2 § i förslag nr 1 behålls, innebär 3 § efter sin lydelse att, när en anställd eller annan har hand om försäljningen det är dennes förhållanden informationen skall avse. Under alla omständigheter bör lagtexten formuleras om.

I specialmotiveringen sägs att den skriftliga information som anges i andra stycket skall kunna göra informationen i första stycket obehövlig. Om detta är avsikten måste ordet "dessutom" strykas. Lagrådet ifrågasätter emellertid om inte de krav som ställts upp med den lydelse som föreslagits är väl motiverade.

2 § i förslag nr 2

(5 § i lagrådets förslag)

Som föredragande statsrådet funnit är det nödvändigt att definiera de varor ett tillståndskrav skall kunna gälla. På grund av tulltaxelagens utformning måste hänvisningarna dit bli något svårlästa. Lagrådet kan emellertid inte finna något bättre alternativ än det föreslagna.

3 § i förslag nr 2

(3 § i lagrådets förslag)

Enligt lagrådets mening står det klart utan att det behöver anges i lagtexten

att föreskrifter om tillståndskrav kan begränsas till vissa av de varor resp. till vissa av de försäljningsformer som kan komma ifråga. Motivuttalandena i detta avseende ger en tillräcklig anvisning och andra stycket kan utgå.

Prop. 1990/91:17
Bilaga 5

4 § i förslag nr 2
(6 och 7 §§ i lagrådets förslag)

Enligt 3 § i förslag nr 2 gäller som förutsättning för att föreskrifter om tillståndskrav skall få meddelas att det behövs med hänsyn till varuförsörjningen i ett område och det har utvecklats utförligt i motiven vilka konkreta förhållanden som måste föreligga för att tillståndskrav skall få införas.

När det gäller prövningen i de enskilda tillståndsärendena föreslog utredningen en bestämmelse om att tillstånd skall lämnas, om försäljningen inte kan väntas störa varuförsörjningen på ett sådant sätt att tillgången till en tillfredsställande service med de berörda varorna sätts i fara (se SOU 1988:46 s. 237). Det remitterade förslaget innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Som skäl härför anføres (i specialmotiveringen till 4 § i förslag nr 2) att det är svårt att i lagtext ställa upp preciserade regler för hur tillståndsprövningen skall ske samt att de huvudsakliga grunderna för tillståndsprövningen får anses framgå redan av lagens förutsättningar för att tillståndskrav skall införas i ett område. Lagrådet finner inte dessa skäl övertygande och förordar att lagen kompletteras med en bestämmelse i huvudsaklig överensstämmelse med utredningsförslaget.

4 § i förslag nr 1 samt 6-9 §§ i förslag nr 2
(9-12 §§ i lagrådets förslag)

För att inte utesluta fall när annan än innehavaren av tillståndet handhaft försäljningen och i samband därmed väsentliga åligganden åsidosatts på ett sätt som bör drabba tillståndshavaren föreslår lagrådet en omformulering av 6 § i förslag nr 2 (9 § i lagrådets förslag).

Enligt samma bestämmelse får ett tillstånd till försäljning återkallas bl.a. om en föreskrift i lagen i något väsentligt avseende åsidosatts. Den föreskrift som här avses kan inte vara någon annan än bestämmelsen i 7 § andra stycket, enligt vilken tillståndsbeviset i original eller kopia skall föras med vid försäljningen. Någon sanktion är emellertid inte kopplad till denna bestämmelse, som enligt uttalande i remissprotokollet avses utgöra en ren ordningsföreskrift. Det bör i och för sig vara möjligt att i grava fall återkalla tillstånd, om näringsidkaren eller den som sköter försäljningen nonchalerar skyldigheten att medföra tillståndsbeviset. Det kan emellertid i sådana fall inte anses vara fråga om en ren ordningsföreskrift. Eftersom ett tillståndskrav för sådana försäljningar som det är fråga om knappast kan kontrolleras, om inte föreskriften att medföra tillståndshandlingen följs, kan det ifrågasättas om inte en straffsanktion motsvarande den nuvarande

i lagen om tillfällig handel (se 9 och 10 §§) är motiverad. Lagrådet har tagit med en sådan straffbestämmelse i sitt lagförslag.

Prop. 1990/91: 17
Bilaga 5

Enligt 4 § i förslag nr 1 skall den som uppsåtligen eller av oaktsamhet underlåter att lämna information enligt 3 § i lagen dömas till penningböter, högst 1 000 kr. I ringa fall skall dock inte dömas till ansvar. Bestämmelsen innebär att penningbot kan ådömas den som direkt ombesörjer försäljningen, oavsett om det är näringsidkaren, en anställd hos denne eller annan som säljer för näringsidkarens räkning. Förslag nr 2 innehåller straffbestämmelser i 8 §. Enligt lagrummet skall den dömas till böter som uppsåtligen eller av oaktsamhet bedriver försäljning utan föreskrivet tillstånd eller bryter mot villkor som har ställts upp med stöd av 5 § andra stycket. I ringa fall skall inte heller här dömas till ansvar. Till dessa bestämmelser har i 9 § i förslag nr 2 fogats en regel enligt vilken näringsidkaren i vissa fall kan lagföras, även om han inte själv deltagit i själva försäljningen. En sådan regel synes fylla en funktion även i fall som avses i förslag nr 1.

Övergångsbestämmelserna till förslag nr 2

Enligt punkt 2 skall sådana tillstånd för försäljning av kläder eller skor som har meddelats enligt den upphävda lagen (1975:985) om tillfällig handel fortfarande gälla. Lagrådet vill först anmärka att tillstånd i vissa fall kan ha meddelats även beträffande livsmedel (jfr 3 § sista stycket lagen om tillfällig handel). Lagrådet ifrågasätter emellertid behovet av en övergångsbestämmelse överhuvudtaget med hänsyn till att enligt förslaget det under alla omständigheter kommer att förflyta viss tid efter ikraftträdandet innan något tillståndskrav enligt den nya lagen införs.

Förslaget till lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader

Enligt det remitterade förslaget skall sådana tillstånd som har meddelats med stöd av den upphävda kungörelsen och som avser marknader som får hållas fram till utgången av år 1991 fortfarande gälla. Avsikten med förslaget får antas vara att bestämmelserna om tillståndsplikt i 12 § allmänna ordningsstadgan (1956:617) och om anmälningsplikt i 13 § samma stadga inte skall tillämpas i den mån tillstånd enligt kungörelsen fortfarande gäller. För att så skall bli fallet behövs en särskild övergångsbestämmelse till förslaget till lag om ändring i allmänna ordningsstadgan.

Förslaget till lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617)

Med hänvisning till vad som anförts vid förslaget till lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader förordar lagrådet att förevarande förslag förses med en övergångsbestämmelse av följande lydelse:

”Bestämmelserna om tillståndsplikt i 12 § och om anmälningsplikt i 13 § tillämpas inte i den mån tillstånd fortfarande gäller enligt den upphävda kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader.”

Förslag till

Lag om tillfällig försäljning

Härigenom föreskrivs följande

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller när en näringsidkare yrkesmässigt säljer varor till konsumenter i andra fall än vid försäljning som bedrivs stadigvarande från ett fast tillverknings- eller försäljningsställe eller i omedelbar anslutning till hans fasta tillverknings- eller försäljningsställe.

Informationsskyldighet

2 § Vid försäljning enligt denna lag skall genom en väl synlig skylt eller på något annat verksamt sätt lämnas upplysning om näringsidkarens namn, postadress och telefonnummer.

Om det pris som konsumenten sammanlagt skall betala överstiger 300 kronor, skall informationen dessutom lämnas skriftligen till konsumenten.

Denna paragraf gäller inte vid sådan försäljning som omfattas av hemförsäljningslagen (1981:1361).

Föreskrifter om tillståndskrav

3 § Om det behövs med hänsyn till varuförsörjningen i ett område, får regeringen föreskriva att försäljning i området av kläder, skor eller sådana livsmedel som inte är avsedda för förtäring på stället får ske bara efter särskilt tillstånd av den kommun där området ligger. Sådana föreskrifter skall begränsas på sätt som framgår av 4 §.

Regeringen får överlåta åt kommunerna att meddela föreskrifter som avses i första stycket.

4 § Föreskrifter enligt 3 § får meddelas endast i fråga om försäljning som sker

- i en lokal eller ett liknande utrymme som näringsidkaren utnyttjar vid enstaka tillfällen eller för en kortare tid, eller
- från ett fordon som huvudsakligen är inrättat för försäljning eller transport av varor.

Föreskrifterna får dock inte avse försäljning

- inom lokal där annan näringsidkare bedriver stadigvarande försäljning,
- från fordon som har ställts upp efter tillstånd enligt 2 § allmänna ordningsstadgan (1956:617) eller på ett salutorg eller någon liknande plats som kommunen har upplåtit till allmän försäljningsplats, eller
- vid offentliga tillställningar som avses i allmänna ordningsstadgan

5 § 13 § avses med

livsmedel: varor som avses i 1 § 1 livsmedelslagen (1971:511),

kläder: varor som avses i 61 eller 62 kap. tulltaxelagen (1987:1068),

skor: varor som avses i 64 kap. tulltaxelagen.

Tillstånd

6 § Frågor om tillstånd prövas av den kommunala nämnd som kommunfullmäktige bestämmer.

7 § Tillstånd skall lämnas, om försäljningen inte kan väntas medföra någon störning av betydelse för varuförsörjningen inom området.

8 § Tillstånd ges för ett bestämt tillfälle eller för en viss tid, högst tre år.

Ett tillstånd får förenas med villkor.

9 § Ett tillstånd får återkallas, om en föreskrift i denna lag eller en föreskrift eller ett villkor som har meddelats med stöd av lagen i något väsentligt avseende har åsidosatts.

10 § Den kommunala nämnd som avses i 6 § skall utfärda bevis om meddelat tillstånd.

Tillståndsbeviset i original eller kopia skall föras med vid försäljningen.

11 § Till böter skall den dömas som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bedriver försäljning utan föreskrivet tillstånd,

2. bryter mot villkor som har ställts upp med stöd av 8 § andra stycket.

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet bryter mot 2 § eller 10 § andra stycket dömes till böter, högst ettusen kronor.

I ringa fall skall inte dömas till ansvar.

12 § Näringsidkaren ansvarar för sådan gärning som avses i 11 §, om den har begåtts i hans rörelse och han har haft eller borde ha haft vetskap om gärningen.

Överklagande m.m.

13 § En kommunal nämnds beslut i ärende om tillstånd enligt denna lag får överklagas hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarrätten.

14 § Beslut i ärende om tillstånd skall gälla omedelbart, om inte något annat föreskrivs i samband med beslutet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1991, då lagen (1975:985) om tillfällig handel skall upphöra att gälla.

Innehåll

Prop. 1990/91:17

Proposition	3
Propositionens huvudsakliga innehåll	3
Propositionens lagförslag	4
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 4 oktober 1990 ..	8
1 Inledning	8
1.1 Nuvarande lagstiftning	8
1.2 Riksdagen	9
1.3 Skrivelser	9
1.4 Utredning, remissbehandling	9
1.5 Ytterligare skrivelser	10
1.6 Lagrådet	10
2 Bakgrund	11
2.1 Nuvarande ordning	11
2.2 Den tillfälliga handelns omfattning	13
3 Allmän motivering	15
3.1 Allmänna utgångspunkter	15
3.2 Informationsskyldighet vid tillfällig försäljning	17
3.2.1 Omfattningen av informationsskyldigheten	17
3.2.2 Sättet för överlämnande av informationen	19
3.3 Den framtida regleringen av tillfällighetshandeln	20
3.3.1 Krav på tillstånd	20
3.3.2 Omfattningen av den framtida tillståndsregleringen ...	22
3.3.3 Beslutande organ	25
3.4 Marknader och mässor	26
3.5 De nya bestämmelsernas förhållande till EG:s regler	27
3.6 Kostnader	28
3.7 Den lagtekniska lösningen	28
4 Upprättade lagförslag	28
5 Specialmotivering	29
5.1 Förslaget till lag om tillfällig försäljning	29
5.2 Förslagen till lag om upphävande av kungörelsen (1941:206) med vissa bestämmelser angående marknader och lag om ändring i allmänna ordningsstadgan (1956:617)	37
6 Hemställan	37
7 Beslut	37
<i>Bilaga 1</i> Sammanfattning av betänkandet (SOU 1988:46) Tillfällig handel	38
<i>Bilaga 2</i> Lagförslag i betänkandet (SOU 1988:46) Tillfällig handel ..	40
<i>Bilaga 3</i> Förteckning över de remissinstanser som har yttrat sig över betänkandet (SOU 1988:46) Tillfällig handel	46
<i>Bilaga 4</i> Lagrådsremissens lagförslag	48
<i>Bilaga 5</i> Utdrag ur lagrådets protokoll den 17 maj 1990	53